

Handelshögskolan

VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för informatik

2005-05-26

Medborgarforum

Om ett kommunalt e-forum och andra aktörer

Abstrakt:

Det har blivit vanligt att använda Internet som komplement när det gäller den demokratiska praktiken i svenska kommuner. Denna studie har undersökt och beskrivit användningen av det elektroniska diskussionsforum som finns på Robertsfors kommuns webbplats. Studien har genomförts som nätetnografi på forumet, intervjuer med användare och observation av lokal demokrati utanför forumet. Aktörsnätverksteori (ANT) har använts och beskrivningen innefattar både mänskliga och icke-mänskliga aktörer. Det har framkommit att forumet ingår i ett relativt stort och aktivt aktörsnätverk och har många besökare och livlig debatt. En möjlig förklaring till detta som har framkommit är den öppenhet i form av frihet för användaren att fritt välja debattämne och möjlighet att vara anonym som forumet uppvisat. Samtidigt framkom det att just dessa saker var något som ett antal aktörer var negativa till. Studien visade också på skillnader mellan olika aktörers syn på forumets användning och syfte. Dessa skillnader fanns exempelvis i synen på vilka som skulle debattera, då varken politiker eller tjänstemän ansåg att de skulle delta medan medborgarna fann dialog med dessa grupper önskvärd.

Nyckelord: Internet, e-demokrati, ANT, Robertsfors

Författare: Julia Nilsson
Handledare: Marie Eneman
Magisteruppsats, 20 poäng

Innehåll

1 Bakgrund	4
2 Syfte och frågeställning	5
2.1 <i>Syfte</i>	5
2.2 <i>Frågeställning</i>	5
2.2.1 <i>Avgränsningar</i>	5
2.3 <i>Disposition</i>	5
3 Teori	7
3.1 <i>ANT</i>	7
3.1.1 <i>Aktörer och aktanter</i>	8
3.1.2 <i>Aktörsnätverk</i>	9
3.1.3 <i>Makt</i>	9
3.1.4 <i>Översättning och diffusion</i>	9
3.1.5 <i>Program och antiprogram</i>	10
3.1.6 <i>Delegering</i>	11
3.1.7 <i>Kritik mot ANT</i>	11
3.2 <i>Demokrati</i>	11
3.2.1 <i>Demokratiperspektiv</i>	11
3.2.2 <i>Demokratiperspektiven och IT</i>	12
3.2.3 <i>Kommuner och IT</i>	13
3.2.4 <i>Electronic Government och e-demokrati</i>	14
3.2.5 <i>Elektroniska debattforum</i>	14
3.2.6 <i>Den digitala skiljelinjen</i>	15
3.3 <i>ANT, IT och demokrati</i>	16
4 Metod	18
4.1 <i>Kvalitativa metoder</i>	18
4.1.1 <i>Nätetnografi på Medborgarforum</i>	18
4.1.2 <i>Deltagande observation av medborgarinflytande offline</i>	19
4.1.3 <i>Intervjuer</i>	19
4.1.4 <i>”Hört på byn”</i>	20
4.1.5 <i>Min roll</i>	20
4.2 <i>Kvantitativ metod</i>	21
4.2.1 <i>Medborgarforum</i>	21
5 Resultat	22
5.1 <i>”Hört på byn”</i>	22
5.2 <i>Medborgarinflytande offline</i>	23
5.2.1 <i>Medborgarförslag</i>	23
5.2.2 <i>Kommunens ungdomsforum</i>	23
5.2.3 <i>Kraftsamlingen</i>	23
5.3 <i>Intervjuer</i>	24
5.3.1 <i>Vad aktörerna gör</i>	25

5.3.2 Syftet med forumet	28
5.3.3 Om demokrati och dialog	28
<i>5.4 Medborgarforum</i>	<i>31</i>
5.4.1 Vad aktörerna gör	31
5.4.2 Syftet med forumet	35
6 Resultatanalys	41
<i>6.1 "Hört på byn"</i>	<i>41</i>
6.1.1 Vad aktörerna gör	41
6.1.2 Syftet med forumet	41
<i>6.2 Medborgarinslytande offline</i>	<i>41</i>
6.2.1 Vad aktörerna gör	42
<i>6.3 Intervjuer</i>	<i>42</i>
6.3.1 Vad aktörerna gör	42
6.3.2 Syftet med forumet	43
<i>6.4 Medborgarforum</i>	<i>44</i>
6.4.1 Vad aktörerna gör	44
6.4.2 Syftet med forumet	46
7 Slutsats	48
8 Referenser	49

1 Bakgrund

Vardagliga saker passerar ofta förbi utan att man lägger märke till dem. Vardagen, det som vanliga människor vanligtvis gör, upprepningen och det som nästan passerar obemärkt förbi, är något som intresserar mig. I det här fallet handlar det om den nya vardagen där IT-användning har blivit vanligt. Det handlar om användning av IT i ett relativt lokalt sammanhang, ett elektroniskt diskussionsforum kopplat till Robertsfors kommun. Mitt mål är att inhämta kunskap om just den lokala praktiken och jag anser att man kan kalla den lokal trots att det handlar om användning och interaktion i en virtuell miljö. Kopplingen till kommunen är tydlig och forumets inriktning gör att man kan fundera över demokratiaspekter i samband med teknikanvändningen.

Debatten på Robertsfors kommuns diskussionsforum är engagerad och livlig med uppåt två hundra inlägg vissa månader. Ett exempel på detta är den debatt som under hösten 2004 pågick både bland politikerna i kommunen och på forumet om ett förslag att lägga ner ett antal skolor i byarna och koncentrera utbildningen till de något större orterna. Förslaget röstades inte genom och detta ledde till en politisk kris och ett majoritetsskifte som genomfördes 1 april, 2005. Detta tyder på att den by man bor i och dess välfärd är viktig för invånarna i Robertsfors kommun. Robertsfors ligger granne med Umeå och har 7000 invånare. Befolkningsutvecklingen har under ett antal år varit negativ men i fjol så ökade befolkningsantalet något. Kommunen bildades 1974 genom en sammanslagning av Bygdeå och Nysätra kommuner. Ungefär två tusen personer bor i centralorten Robertsfors och resten är fördelade på ett antal byar.

Wiberg (2004) menar att användningsområdet för datorer har förändrats från i beräkningar till kommunikation. I: t i IT skulle kunna bytas från Information till Interaktion när tekniken mer och mer används för att stödja sociala relationer. ”To be social is something very fundamental to us as humans and therefore it is quite easy to understand why these new technologies and devices to support human communication have so rapidly become adopted on a widespread basis.” (Wiberg 2004:4) De senaste tio åren har Internet blivit en del av många svenskers vardag. Detta ger delvis upphov till en ny vardag där informationsteknologi (IT) används inom många områden.

Ett par av dessa områden är elektronisk förvaltning och elektronisk demokrati. Elektronisk förvaltning kan handla om att ge medborgarna bättre mer tillgänglig information och tjänster från myndigheter. Just nu handlar detta mycket om arbetet med 24-timmarsmyndigheten, att myndigheternas tjänster med hjälp av IT ska kunna vara tillgängliga för medborgarna, ”oberoende av kontorstider och geografisk belägenhet” (Finansdepartementet 2003). Elektronisk demokrati kan handla om direktdemokrati med omröstningar på nätet men också om andra varianter där medborgarna har en mer rådgivande funktion, som ett elektroniskt diskussionsforum.

Diskussionsforum av liknande slag, med mer eller mindre livlig debatt finns idag på många svenska kommuners webbplatser. De kan ha namn som Diskussionsforum, Debattforum eller Medborgarforum, som det i Robertsfors. Medborgarforum kan ses som ett exempel bland många och avsikten med denna uppsats är just att studera den lokala praktiken. Det som framkommer i denna studie bör alltså inte betraktas generaliserbart. Säkra generella slutsatser om användningen av kommunala elektroniska diskussionsforum skulle kräva en större studie. Denna uppsats kan dock bidra med en liten bit av pusslet och en inblick i nuläget för elektronisk demokrati i Sverige.

2 Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att ge en beskrivning av användningen av Robertsfors kommuns elektroniska diskussionsforum idag och aktörer förbundna med detta i termer av aktörsnätverksteori (ANT).

En aktör är enligt SAOL en *skådespelare* eller en *agerande person*. Jag kommer dock att använda aktör i den något utvidgade bemärkelse som ANT gör, nämligen som vilken enhet som helst som gör något. Aktörerna kan då vara människor, i det här fallet politiker, tjänstemän eller de som besöker webbplatsen där detta forum finns. Aktörerna kan också vara ickemänniskor¹. Själva forumet kan ses som en aktör, en aktör som påverkar andra genom att möjliggöra eller förhindra deras handlingar. När det gäller människorna så ser jag alla användare, oavsett om de är politiker, tjänstemän eller vanliga kommunmedborgare, som aktörer.

2.2 Frågeställning

För att undersöka användning och aktörer kommer jag att ställa följande frågor till materialet:

Vad gör aktörerna och vad anser de att de andra aktörerna gör?

Hur beskriver aktörerna forumets syfte?

Har användningen av forumet påverkats av lokalsamhället och i sådana fall på vilka sätt?

2.2.1 Avgränsningar

Till en början hade jag en mycket längre tidshorisont, med början vid den tidpunkt då forumet först infördes. Det visade sig vara både svårt att undersöka och svårt att förena med resten av materialet. Jag har därför valt att bortse från forumets tidiga historia. I Robertsfors har det dragits en hel del bredband under senare år. Frågan om den eventuella påverkan som ny infrastruktur kan ha haft på användningen av forumet, exempelvis genom att nya användare har kommit till ligger också utanför intresseområdet för denna uppsats. Frågan är också var nätverket tar slut, vilka aktörer som ska inkluderas. Jag har valt att koncentrera mig på dem som använder forumet och som talar om det. Det finns förmodligen ett antal tysta användare som nöjer sig med att läsa andras inlägg och även om de är en del av nätverket så är de svåra att komma i kontakt med. De har därför ytterst begränsad plats i denna uppsats. Jag har valt att fästa ganska liten vikt vid den kontrovers inklusive polisanmälan som föranledde forumets stängning en månad under vintern. Tyngdpunkten ligger snarare på de mångas vardagliga användning.

2.3 Disposition

Uppsatsen fortsätter med en genomgång av det teoretiska ramverk jag ämnar använda. Framför

¹ En icke-mänsklig aktör kan exempelvis vara en text, en dörrstängare, en samling kammusslor eller ett informationssystem. Huvudsaken är att den kan sägas agera.

allt består det av en genomgång av ANT och teorier om demokrati med implikationer på IT. Därefter följer en beskrivning av hur jag har gått till väga för att utföra studien. Detta följs av en redovisning av de resultat som framkommit i de olika områden jag har studerat. Nästa avsnitt är en diskussion kring dessa resultat i ANT-termer som följs av en slutsats.

3 Teori

Här kommer jag att beskriva det teoretiska ramverk som denna uppsats bygger på och som jag sedan kommer att använda i min analys. IT finns överallt i dagens samhälle. "Information systems now pervade such diverse areas as agriculture, manufacturing, services, education, medicine, defence and government" (Baskerville & Myers (2001:6). Detta gör att användningen av IT i allmänhet och Internet i synnerhet anses intressant inom ett antal olika ämnesområden. Delvis fokuserar de på olika saker och delvis överlappar de varandra. Ett visst mått av tvärvetenskap verkar förekomma och det verkar inte vara ovanligt att referera till intilliggande ämnen.

Enligt Baskerville & Myers (2001) har forskning om Information Systems (IS) länge använt sig av material från olika referensdiscipliner men på senare år blivit tydligare som egen disciplin vars forskning är intressant för andra. Vad är då det som skiljer Informatik från de andra disciplinerna? Jag ser det som centralt dels att intresset ligger på IT och dess användning som något som är intressant i sig och dels att huvudföran är designinriktad. Baskerville & Myers (2001) menar också att forskning inom IS-fältet inte studerar å ena sidan det teknologiska systemet eller å andra sidan det sociala systemet utan det som uppstår när de interagerar. De ämnen som jag kommer att röra mig inom och hämta teorier från är framför allt informatik och science and technology studies (STS). Eftersom uppsatsen berör demokratifrågor använder jag teorier även från statsvetenskap.

Medie- och kommunikationsvetenskapen anser jag studerar Internet framför allt som medium, dess innehåll, användning och påverkan. Det är en intressant vinkel som ändå faller utanför ramen för denna uppsats. Medie- och kommunikationsvetaren Elmroth (2004) är ändå ett intressant exempel på tvärvetenskap i IT-forskningen. Hon har studerat tre IT-föreningar som bygger områdesnät för bredband och refererar både till informatikern Ågren (2001) och STS:aren Sundqvist (2001). Statsvetarna är intresserade av Internetanvändning men deras fokus ligger främst på dess potentiella möjligheter att påverka demokratin.

STS är ett relativt ungt tvärvetenskapligt forskningsfält som fokuserar på teknik och vetenskap. Det har drag av sociologi men också historia, filosofi och antropologi (Sismondo 2004). Inom STS finns det idag tre huvudinriktningar: the Social Construction of Technology (SCOT), Large Technical Systems (LTS) och Actor-Network Theory (ANT), eller aktörsnätverksteori på svenska. Teorier från STS-fältet kan tillämpas på IT och det görs också i viss mån inom informatik, framför allt när det gäller aktörsnätverksteori (ANT). Som exempel kan Hanseth & Braa (2000), Holmström & Robey (2005), Faraj, Kwon & Watts (2004) nämnas.

3.1 ANT

De begrepp jag kommer att använda i analysen är i första hand hämtade från ANT. Jag har valt denna teori eftersom jag tycker att den är spännande och ger möjligheter till en något annorlunda beskrivning av det som ska beskrivas. ANT vänder sig mot alla skarpa dikotomier och menar att det inte är lämpligt att ha som utgångspunkt för en studie att det finns skillnader som natur kontra samhälle. Det som finns är nätverk sammansatta av både sociala relationer och tekniska artefakter² och det är snävt att bara studera det ena. Den som väljer att inkludera ickemänniskorna i berättelsen kommer att behöva nya begrepp för att kunna tala om människor och ickemänniskor på samma villkor. Teknik- och vetenskapsociologi kommer att behöva en

² Enligt SAOL är en artefakt ett konstföremål eller ett konstgjort föremål. Forumet kan betraktas som en teknisk artefakt, som ett konstgjort föremål av teknisk natur.

symmetrisk vokabulär för att tala om människor och ting på samma sätt och Latour & Callon anser sig med ANT ha gjort en början (Callon & Latour 1992:354).

Latour menar att tron på ett allmänt ramverk där man kan placera händelser för att förklara dem är kännetecknande för icke-reflexiva samhällsvetenskaper. Det finns ramverk, men de bör inte vara samhällsvetarens ramverk utan aktörernas ramverk. ”De har mycket bestämda åsikter om vad ramverk är, vem som är ansvarig, vad som räknas som förklaring och vem som är oskyldig.” (Latour 1998:84) Helhetsbilden skapas av detaljerna och berättelserna bör handla om lokala variationer i aktörernas storlek som är relativ och hela tiden utsatt för försök till förändring från andra aktörer.

Samhällets skapande är för Latour (1998:49) inte något som ligger i det förflutna utan något som ständigt sker. Det är öppet för debatt och förhandling både politiskt och vetenskapligt. Om samhället alltså ständigt skapas och omformas kan det inte användas för att förklara vårt uppträdande utan blir själv något som formas av vårt kollektiva handlande. Teknik- och vetenskapsociologin måste enligt Latour (1998:49) växla från en ostensiv, utpekande definition av samhället till en performativ, handlande definition. Den ostensiva definitionen säger på att det i princip är möjligt att veta saker om samhället som kan förklara sociala samband men att det i praktiken är svårt. Sociala aktörer finns i samhället som delar av något större och även om de är aktiva är deras aktivitet begränsad. Aktörer ser inte hela bilden och är användbara för samhällsvetaren som informanter men med sin begränsade kunskap är de bara informanter. Samhällsvetaren kan med de rätta verktygen ställa samman informanternas begränsade kunskap till hela bilden och upptäcka de egenskaper som är typiska för samhället.

Den performativa definitionen säger att det i praktiken är möjligt att veta saker om samhället men att det är omöjligt i princip att definiera en lista med egenskaper som är typiska för samhället. Alla aktörer, oavsett storlek, definierar vad samhället är, både för sig själva och andra. I de praktiska definitioner som aktörerna gör är det alltid hela bilden som står på spel. Det är inte nödvändigt att anta att någon aktör vet mer än någon annan. Samhällsvetare är också aktörer och tar upp samma frågor som andra aktörer och definierar samhället på olika praktiska sätt. (Latour 1998:50)

3.1.1 Aktörer och aktanter

En aktör är någon eller något som kan urskiljas som en egen enhet och som har förmågan göra saker. Aktören kan interagera med andra aktörer eller låta bli om aktören föredrar det. Att avstå från att handla kan vara mycket verkningsfullt. Aktörer är enligt Latour (1992:241) ”entities that do things” oavsett om det är skådespelare eller tekniska artefakter. I ANT är det inte väsentligt om aktören är mänsklig eller inte. En aktör kan vara en människa, en organisation, en inskription (text eller annan representation) eller en teknisk artefakt. För att komma runt de associationer till människor som ordet aktör ger väljer ANT ibland att använda ordet aktant. En aktant kan enligt Latour (1998) definieras som en lista av svar på försök. När listan har stabiliserats har den också hakats fast i namnet på en sak. Jag kommer dock här att använda termen aktör om både människor och ickemänniskor.

Aktörer har i praktiken, vid den tidpunkt då samhällsvetaren börjar undersöka saken, olika storlek, det finns mikroaktörer och makroaktörer, individer och institutioner men skillnaderna är inte givna från början och kan förändras. Aktörer växer genom att skapa så stabila förbindelser att de kan tas för givna. En sådan förbindelse kan sägas vara en svart låda. Makroaktörer är inte svårare att undersöka än mikroaktörer eftersom en makroaktör är en mikroaktör som sitter på ett stort antal svarta lådor. Makroaktören har lyckats dra till sig och förena så många krafter att den

trots sin storlek kan agera som en enda man. (Latour 1998)

3.1.2 Aktörsnätverk

Ett aktörsnätverk är ett nätverk av aktörer vars intressen delvis sammanfaller. Medlemmarna i ett aktörsnätverk är ofta olika. Nätverken är föränderliga, både i sammansättning av mänskliga och icke-mänskliga aktörer och i förbindelserna mellan olika aktörer. Det inflytande en aktör har beror på hur många andra aktörer som kan övertygas om att stödja just den aktören. (Stalder 1997) Nätverken är heterogena och består inte bara av människor och sociala relationer utan också av icke-mänskliga aktanter. Icke-människorna hjälper till att hålla ihop samhället som en hållbar helhet (Latour 1998:145). Världen bör alltså inte delas upp i sociala relationer och föremål eftersom förbindelserna inte ser ut så utan är hybrider. Latour (1998:153) beskriver dem som långa kedjor sammansatta av både människor (M) och icke-människor (IM). Ibland kan en kedja se ut som en social relation, M-M-M eller som en maskin, IM-IM-IM men dessa är alltid delar av längre kedjor som är sammansatta av båda elementen.

3.1.3 Makt

ANT vänder ofta på begreppen när det gäller orsak och verkan. Att någon har **makt** brukar inom andra teoribildningar anses som en orsak till att något sker. Den som har makt ger en befallning och andra lyder. Enligt Latour (1998) är makt snarare en effekt av kollektivt handlande än en orsak till det. Makten kan inte ägas eller lagras. Makt är då ett paradoxalt fenomen eftersom den som anses ha makt kan inte utöva den om inte någon annan utför de handlingar som den mäktige vill ha utförda. Makt skapas och upprätthålls av människor som tillskriver någon makt. Detta sätt att definiera makt gör det till ett sätt att sammanfatta konsekvensen av kollektivt handlande. Då kan makt inte samtidigt vara förklaringen till det kollektiva handlandet. Makt kan alltså ses som en effekt, inte som en orsak. Att makt är en effekt av kollektivt handlande stödjer också ANT:s beskrivning av ickemänniskor som aktörer på samma villkor som människor. Om alla anser att en ickemänniska, exempelvis ett kontrakt, har makt så har kontraktet i praktiken makt. Kontraktet agerar, tvingar dem som har skrivit på det att följa det.

Om då makt inte kan innehas eller lagras så måste den hela tiden göras och det är alltid *andra* som ska göra det. Detta leder till en ständigt pågående kamp om vem som lyder vem. I den striden finns det lika många definitioner av verkligheten, av "hela bilden", som det finns aktörer. Begrepp som "samhälle" och "makt" kan inte förklara dessa strider utan är själva det tillfälliga resultatet av ett antal definitioner. Samhället stabiliserar inte sig självt utan är beroende av olika aktörers definitioner och av att aktörerna värvar andra aktörer till sin sak eller låter sig värvas. De saker som håller ihop samhället är inte bara sociala faktorer utan också mycket mer påtagliga saker. När man studerar ett klansamhälle är det inte bara begreppet klan som ingår i de saker som definierar samhället utan också sker som flaggor, färger, namn och tatueringar. (Latour 1998)

3.1.4 Översättning och diffusion

Enligt ANT kan en symbols (order, yrkande, artefakt, etc.) spridning förklaras på två olika sätt, nämligen **diffusionsmodellen** och **översättningsmodellen**. Enligt diffusionsmodellen har symbolen en inre kraft som gör att den rör sig genom tid och rum, lite som tröghet hos fysiska föremål. Symbolen kommer att fortsätta röra sig i samma riktning så länge den inte stöter på några hinder. Spridningen behöver inte förklaras vidare utan det som behöver undersökas och

förklaras är hur symbolen saktar ner och förvrängs. Frågan är hur vissa grupper kan ha förmågan att hejda spridningen av teknik eller vetenskapliga fakta. Denna modell hör ihop med föreställningen om makt som orsak till kollektivt handlande. Det som sätter igång rörelsen hos symbolen är kraften hos den som har makt. Den kraften överförs till symbolen och vidarebefordras i sin helhet så länge som inget i det medium där symbolen rör sig hindrar eller förvränger symbolen. ”När vi i en sådan modell ser att en order given av en företagsledare har verkställts av två hundra personer, drar vi slutsatsen att den kraft som fick igång de senare måste vara placerad i direktörens händer.” Med denna modell kan framgång förklaras i termer av den ursprungliga kraften som initierade rörelsen och misslyckande kan förklaras med det motstånd som mediet gör. (Latour 1998:43-44)

Översättningsmodellen å andra sidan placerar symbolers rörelser i tid och rum i händerna på människor. Var och en som kommer i kontakt med symbolen kan välja ett antal olika saker att göra med den. Symbolen kan modifieras, avledas, förrådas, läggas beslag på för egna syften eller så kan man helt enkelt låta den falla. I den här modellen rör sig inte symbolen av egen kraft utan stannar när det inte finns någon där som tar upp den. Om symbolen ska fortsätta röra sig måste det hela tiden tillföras ny energi genom att nya aktörer tar upp den. Varje aktör som tar upp symbolen gör det av någon anledning och formar den i enlighet med sin agenda. En exakt överföring av den ursprungliga symbolen är mycket ovanlig. När symbolen rör sig förändras den och det är därför som det kallas översättningsmodellen. (Latour 1998:44)

Om A översätter B betyder det att A definierar B. B kan i sin tur vara mänsklig eller icke-mänsklig, en förmedlare eller en aktör med egna intressen och projekt. A:s agerande formas i sin tur av tidigare översättningar. (Callon 1991:143) I en enkel översättning är det två objekt som definieras av en förmedlare. Detta säger inte något om hur den definitionen tas emot. Det kan finnas konflikter som tar sig uttryck i öppna kontroverser eller i att aktören avstår från att agera. En framgångsrik översättningsprocess skapar ett gemensamt utrymme. Den skapar placering, och ordning bland medlemmarna i nätverket. En misslyckad översättning innebär att aktörerna inte längre kan kommunicera utan de har placerat sig i separata utrymmen utan gemensamma ytor. Översättningar rör sig genom förmedlare men hålls också på plats av dem. En ”perfekt” översättning låter A och B tala om sig själva, varandra och de förmedlare som håller dem samman på exakt samma sätt. (Callon 1991:145)

3.1.5 Program och antiprogram

Idén om program och antiprogram är närliggande. En aktör har ett program för att nå ett mål, exempelvis en hotelldirektör som vill behålla hotellets nycklar och hindra slarviga gäster från att tappa bort nyckeln på stan. Hotelldirektören sätter upp en skylt i receptionen där gästerna uppmanas att lämna in sina nycklar när de går ut. Han får in ett antal nycklar men inte alla. Styrkan i ett uttalande som någon talare gör är inte given från början och dess bana kan inte förutsägas. Vilken bana ett uttalande följer beror på vad olika lyssnare gör med uttalandet. Någon kanske följer uppmaningen på skylten och då har talarens program lyckats. Om lyssnaren inte förstår språket, inte bryr sig om eller glömmer bort uppmaningen så är uttalandet bara lite färg på en skylt. Styrkan i uttalandet bestäms både av själva uttalandet, i det här fallet det som står på skylten, och på vad varje lyssnare gör med det.

Talarens program möts av antiprogram från lyssnarna och blir mer komplicerade och kraftfulla ju fler antiprogram som ska bemötas. Hotelldirektören kan exempelvis låta förse alla sina nycklar med metalltyngder för att göra det mer attraktivt för gästerna att låta nyckeln stanna på hotellet. Direktören har då lagt en fysisk tyngd som stöd för sitt uttalande. Kanske leder detta till att fler

nycklar lämnas in. Kanske några gäster väljer att bryta loss tyngden från nyckeln och bära den med sig ut på stan trots direktörens ansträngningar. Det nya momentet gör att programmet inte riktigt det samma. Påbudet: ”Var vänlig lämna nyckeln i receptionen när ni går ut!” har översatts. Gästerna ansluter sig inte till det ursprungliga programmet genom att lämna in nycklarna, de lämnar in metallklumpar som tar stor plats i fickor och handväskor. (Latour 1998) Påbudet åtlöds inte på grund av den initiala kraften i det (diffusion), utan på grund av att det gagnar aktörerna egna intressen (översättning).

3.1.6 Delegering

Latour (1998:145) hävdar att ”Teknik är samhället som gjorts hållbart” och beskriver hur vissa icke-människor får uppgifter som skulle kräva mycket mer arbete för människor att utföra. Uppgiften *delegeras* till en icke-människa. Att exempelvis delegera uppgiften att hålla dörren stängd när den inte används till en icke-människa ger ett ganska pålitligt resultat. Så länge den mekaniska dörrstängaren är hel så kommer dörren att stängas. Att delegera samma uppgift till en människa är inte lika bra. Människan kostar mer än den mekaniska dörrstängaren och kan inte arbeta oavbrutet. Det är inte bara fysiska saker som kan delegeras till föremål utan även värderingar, plikter och moral. Tingen har alltid samma höga moral och tvingar människorna med sig. (Latour 1992)

3.1.7 Kritik mot ANT

Med sin radikala symmetri så är det en något problematisk teori. Om man inte accepterar att makt ligger där de inblandade anser att den ligger och att även icke-människor kan sägas agera och ha makt så faller den platt till marken. Att ting, så vitt vi vet, inte har något socialt liv som vi kan delta i är också en kritik som har framförts från andra inom STS, exempelvis Collins & Yearley (1992). De menar också att samtidigt som ANT kan verka radikal så för den egentligen inte fram några ”countercommonsensical surprises” utan är ganska konservativ i sina beskrivningar. De menar att det enda nya är formen på beskrivningen och de nya termerna.

3.2 Demokrati

För att ha ord för att tala om hur den demokratiska praktiken i Robertsfors har jag valt att ta med en del demokratiteori, både för sig, i form av olika demokratiperspektiv men också i relation till IT. Vi har allmänna val i Sverige vart fjärde år och den representativa demokratin är grunden för vårt politiska system. Det kan ses som ett enkelt kausalt samband där medborgarna väljer politiker vars arbete är beslutsfattande som resulterar i direktiv till administrationen som utför det som beslutats. Grönlund (2001) menar att det är en förenklad bild. I praktiken sker påverkan inte bara i en riktning, utan samspelet mellan den formella politiken, förvaltningen och civilsamhället består av påverkan i alla riktningar. Tjänstemännen har ingen erkänd politisk funktion men ”Administrationens stora påverkan på politiska beslut genom att ha den expertkunskap som krävs vid beredande av komplicerade frågor är t.ex. ofta uppmärksammat” (Grönlund 2001:11).

3.2.1 Demokratiperspektiv

Det finns, enligt Åström & Goldkuhl (1998) två grundläggande demokratidoktriner i modern

demokratiteori: elitdemokrati och deltagardemokrati. I en elitdemokrati konkurrerar olika eliter med varandra om väljarnas gunst. Medborgarna deltar i politiska val men den demokratiska processen ses som ett medel snarare än som ett mål i sig. I en deltagardemokrati är däremot medborgarnas deltagande ett mål i sig ”eftersom det ger en demokratisk fostran och skapar förståelse för det politiska beslutsfattandets villkor och förutsättningar” (Åström & Goldkuhl 1998:22).

I praktiken kan även andra uppdelningar göras. Premfors (2000) talar om ”tunn”, ”snabb” och ”stark” demokrati. Den tunna demokratisynen bygger på en individualistisk samhällsuppfattning. Individens är viktig och individens intressen betraktas som något som skapas externt, dvs. individen har dem innan han eller hon inträder i ett socialt sammanhang. ”Dessa passioner och intressen är av mångahanda slag, men viktigast av alla torde vara viljan till frihet från yttre krafter som begränsar individens möjligheter att förverkliga sina egna önsknings på både kort och lång sikt.” (Premfors 2000:24) I den tunna demokratin bör det civila samhället och marknaden vara så obegränsade och obundna som möjligt medan staten/kommunen tvärtom måste vara starkt bunden och begränsad. Staten är ett nödvändigt ont som ska se till att individens fri- och rättigheter inte kränks av andra individer som försöker tillvarata sina intressen. Den tunna demokratin anser att det representativa styrelseskicket är nödvändigt för att kunna genomföra demokrati i ett modernt samhälle. ”Om vanliga medborgares deltagande i politiken begränsas till att vid återkommande tillfällen välja mellan tävlande lag av politiker, kan dessa politiker ges möjligheter att styra på ett kompetent och eftertänksamt sätt.” (Premfors 2000:26)

Den snabba demokratin har en kollektivistisk samhällsuppfattning med två kollektiv som står mot varandra, nämligen en privilegierad politisk elit och den stora massan av vanliga människor. Deras intressen är liksom i den tunna demokratisynen något som konstrueras före och utanför den sociala arena som politiken är men intressena är kopplade till grupper, inte individer. Grupperna har motsatta intressen då eliten vill behålla och öka sina privilegier och den stora massan vill utjämna och få sin del av makten. Denna utjämning bygger på att folkets vilja får avgöra på alla väsentliga områden i samhället. Det representativa styrelseskicket är visserligen en praktisk nödvändighet men det kan leda till att politikerna ”lätt och gärna fjärrar sig från sina väljare” (Premfors 2000:28). Därför bör det kompletteras med direktdemokrati överallt där detta är möjligt. Folkomröstningar och opinionsundersökningar kan snabba på folkopinionens genomslag i politiken.

”Den starka demokratisynen ligger närmast vad Maktutredningen kallar 'det svenska demokratiska idealet’” (Åström & Goldkuhl 1998). Den kan beskrivas som ett mellanting mellan den tunna och den snabba demokratisynen. Den tunna demokratisynens individuella frihet och den snabba demokratisynens kollektiva enhet kan ses som ideal men också som alltför radikala. Drivna till sina ytterligheter kommer den ena att leda till anarki och den andra till ett totalitärt styre. Den starka demokratisynen anser till skillnad från de andra att människors intressen skapas i ett socialt sammanhang. Dessa intressen behöver till skillnad från i den tunna demokratisynen inte enbart handla om att tillfredsställa sina egna intressen utan de kan vara altruistiska. ”Ett centralt antagande i den starka demokratisynen är att hos människor som handlar inom ramen för demokratiska samlevnads- och beslutsformer befordras individuella motivbilder som allmänt sett är mer altruistiska” (Premfors 2000:30). Den starka demokratisynen förordar också konsensus och menar att en hög grad av konsensus är möjlig.

3.2.2 Demokratiperspektiven och IT

Anhängare av snabb demokrati borde vara tilltalade av dessa nya möjligheter att låta

medborgarnas åsikter komma fram i en elektronisk direktdemokrati. Anhängare av den tunna demokratisynen skulle också kunna vara positiva eftersom det ger en möjlighet att minska statens inflytande i samhället men är det förmodligen inte. Detta beror på att elektronisk direktdemokrati förutsätter att alla är ungefär lika kapabla att fatta beslut vilket inte överensstämmer med den tunna demokratis syn på den representativa demokratin som den bästa, där politikerna får fatta beslut i lugn och ro mellan valen. Sett ur den starka demokratis perspektiv är IT både ett hot och ett löfte. Det negativa är brådskan, som blir ännu större än idag och det positiva är möjligheten till ett utökat medborgardeltagande. (Premfors 2000)

Olsson (1999) menar att det finns en viss mängd makt i samhället som kan fördelas på få eller många. Om då vissa ska få en starkare ställning måste några andra få mindre makt. Elektronisk demokrati kan leda till ett mer direkt folkstyre, en maktförskjutning från valda politiker till medborgarna. Det finns även andra, mer eller mindre dolda, makthavare inom statsförvaltning, media, näringsliv och olika intresseorganisationer vars inflytande också kan begränsas. Tillgången till Internet är hög i Sverige och enligt Ranerup (2001:318) hävdar både forskare och politiker att en hög tillgång till uppkopplade datorer en förutsättning för att tekniken ska få demokratiserande effekter.

3.2.3 Kommuner och IT

Åström & Goldkuhl (1998) skriver om tre kontrasterande förhållningssätt i studiet av kommuner och IT: utopier, dystopier och teorier som betonar social och politisk teknikuppbyggnad. Utopierna kan ses som en form av teknikdeterminism då ny informationsteknik betraktas som direkt orsak till samhällsliga förändringar. Förenklat ses teknologin som en orsak till kommunala effekter och detta är bra eftersom demokratin kommer att fördjupas med hjälp av IT. ”Decentralisering av och ökad tillgång till, informationen kommer att förbättra den demokratiska processen och människor kommer att ges större möjligheter att delta i beslutsfattandet.” (Åström & Goldkuhl 1998:17) Om den tekniska utvecklingen ses som något givet, något som har en egen inneboende rörelse och logik och inte kan påverkas så begränsas de politiska besluten till att handla om att anpassa samhället till tekniken. ”Man frånser således möjligheten till att påverka utvecklingen.” (Åström & Goldkuhl 1998:18)

Dystopierna är snarare en form av social determinism då de betonar att relationerna mellan informationsteknik och kommuner inte kan förstås utan att hänsyn tas till andra, mer allmänna relationer i samhället, som ekonomi, politik och kultur. De har ofta nymarxistisk utgångspunkt och menar att samhället i grunden är kapitalistiskt. Ny teknik kommer inte att leda till ett nytt och bättre samhälle utan de befintliga strukturerna kommer att bli kvar och klyftorna ännu tydligare. ”Man befarar att det kan skapas en slags pseudodemokrati där medborgarna endast tillåts delta i beslut av marginell betydelse.” (Åström & Goldkuhl 1998:18)

När det gäller teorier som betonar social och politisk teknikuppbyggnad ser Åström & Goldkuhl SCOT, the Social Construction of Technology, som en kritik av de två föregående determinism. Om det är ett grundläggande antagande att relationen mellan teknik och samhälle är en komplicerad interaktiv process så är det att förenkla alltför mycket att hävda att en viss teknik kommer att leda till ett visst samhälle eller att ett visst samhälle kommer att leda till en viss teknik. Sambandet är mer komplicerat än så men SCOT och liknande teorier ger ändå utrymme för att politiska beslut kan påverka utvecklingen.

3.2.4 Electronic Government och e-demokrati

Det engelska uttrycket Electronic Government (EG), kan översättas med ”Elektronisk förvaltning” eller elektronisk demokrati och innehåller drag av båda delarna, d.v.s. både service och myndighetsutövning samt makt och ledarskap. EG handlar mycket om utåtriktad verksamhet, att erbjuda medborgare information och tjänster via Internet vilket bygger på att den offentliga förvaltningen internt använder modern teknik.(Grönlund 2001) EG kan definieras på många olika sätt men ”EG presenteras vanligen som användning av IT för att:

1. Tillhandahålla enklare tillgång till information och tjänster från myndigheter.
2. Öka kvaliteten på tjänsterna genom t.ex. snabbhet, fullständighet, eller liknande.
3. Ge medborgare möjlighet till interaktion med myndigheter och demokratiska institutioner och därmed deltagande i demokratiska processer” (Grönlund 2001:27).

Mot detta kan man ställa andra mer pragmatiska definitioner av EG vilket Grönlund (2001) också gör. Det handlar fortfarande om service för medborgarna men också om ekonomiska faktorer, om ökad effektivitet och minskade kostnader i den offentliga administrationen.

Elektronisk demokrati, e-demokrati är ett uttryck som kan ha olika betydelser, från mycket vida som alla former av IT-användning i demokratiska processer till ganska snäva definitioner som direktdemokrati i form av elektroniska omröstningar. Snävare definitioner utelämnar de möjligheter som finns för IT att i praktiken påverka den demokratiska processen genom att exempelvis påverka hur administrationen fungerar. (Grönlund 2001)

Att tillhandahålla information och tjänster från myndigheter elektroniskt kan få demokratiska konsekvenser. Enligt Justitiedepartementet (2004) är det så att om demokrati har en grundläggande idé om alla människors lika värde så borde alla medborgare ha samma möjligheter att använda (eller låta bli att använda) ett nytt medium. Om det demokratiska samhälle vi vill ha dessutom bygger på att medborgarna är väl informerade så är det väsentligt att se till att de informationskanaler som används faktiskt når alla medborgare. De som väljer att inte använda elektroniska tjänster påverkas ändå indirekt eftersom ”Ytterligare en aspekt är att olika aktörers övergång till elektroniska tjänster åtföljs av en motsvarande minskning i service ’över disk’, det vill säga att alternativen till Internet blir färre” (Justitiedepartementet 2004:3). Ett liknande resonemang kan föras när det gäller medborgarnas elektroniska interaktion med myndigheter och deltagande i demokratiska processer. Det finns möjligheter till förbättrade demokratiska processer och mer interaktion genom diskussionsfora, mejllistor och chattar. Detta kan leda till ökad demokrati för vissa grupper, de som använder tekniken, och minskad demokrati för andra grupper, de som avstår från att använda tekniken.

De svenska förvaltningarna omfattas av offentlighetsprincipen. Alla handlingar som inte är att betrakta som arbetshandlingar, d.v.s. minnesanteckningar eller utkast, eller som hemligstämplats ska vara tillgängliga för envar. Enligt ordlistan i Nätuniversitetets Legala Handbok får hemligstämpling ”ske för att skydda rikets säkerhet och finans- och penningpolitik samt för att förebygga eller motverka brott eller skada”. Dessa regler gäller enligt samma källa även för elektroniska handlingar.

3.2.5 Elektroniska debattforum

Enligt Ranerup (2000, 2001) så kan teknikens utformning både möjliggöra och begränsa hur människor använder den. När det gäller utformningen av ett elektroniskt debattforum så menar

hon att den påverkar användarens möjligheter. Det kan gälla saker som trådar, d.v.s. möjligheten att följa frågor och svar i debatten men också regler för deltagande, censur och moderering. De regler som finns för hur en tråd startas, hur debatten kring ett nytt ämne initieras, om det är medborgarna som gör det eller om det finns någon form av redaktör spelar också roll. ”I forskning om e-demokrati betonas just det faktum att en elektronisk debatt där medborgarna själva får välja ämnen för diskussionen innehåller en speciell kvalitet jämför med annan debatt” (Ranerup 2001:323).

En skiljelinje går mellan modererade och omoderade debattfora. I ett modererat forum finns det en moderator som läser alla inlägg innan de läggs ut på nätet och bedömer deras relevans för det ämne som diskuteras samt respekt för andra deltagare. Personangrepp och svordomar tas ofta bort. (Åström & Goldkuhl 1998) Ranerup (1999) beskriver det som en tänkbar strategi för att stimulera debatten att ge medborgarna ett helt öppet diskussionsforum kopplat till kommunens hemsida. Det som får medborgarna att delta i debatten är då ett intresse för att diskutera olika frågor. Dessa frågor är inte nödvändigtvis politiska utan det verkar vara lättare att skapa intresse för diskussion kring andra frågor. ”Ett sådant intresse att debattera kan dessutom tänkas få en spridningseffekt, och också komma att omfatta politiska frågor” (Ranerup 1999:308).

En annan form av öppenhet på Internet i allmänhet och i elektroniska diskussionsforum är möjligheten att leka med sin identitet. Hine (2000) menar att denna lek med identitet kan ses antingen som att människor helt enkelt tar chansen när den ges att prova vara någon annan eller som ett hot mot hela idén om ett identifierbart jag. Möjligheten att vara anonym eller att skapa en pseudonym som kanske leder tankarna åt ett annat håll än det verkliga öppnar, enligt Premfors (2000) för en viss osannolikhet, exempelvis ”att deltagare faktiskt och frekvent ljuger om sin identitet, den osannolika mängden okontrollerad verbal aggression och sexualitet, hyperaktiviteten och otåligheten hos många debattörer, etc.” (Premfors 2000:208)

3.2.6 Den digitala skiljelinjen

När man talar om IT i allmänhet och IT och demokrati i synnerhet talar man ofta om den digitala skiljelinjen, ”the digital divide”, är ett uttryck som handlar om klyftan mellan dem som är användare och dem som hamnar utanför eller efter. Klyftan verkar bestå både av ekonomiska faktorer, då det krävs resurser för att skaffa dator och koppla upp den, men också av andra faktorer som handlar mer om kunskap och intresse av att bli användare. Att tillgång till dator och Internet blir en förutsättning för att delta i demokratiska aktiviteter som elektroniska undersökningar och omröstningar kan ses som en parallell till forna tiders krav på läskunnighet för rösträtt. Det blir något som utestänger många. (Grönlund 2001)

Olika grupper utnyttjar nätet i olika utsträckning och utbildning är en faktor. De med eftergymnasial utbildning har generellt både bättre tillgång till och förmåga att använda sig av nätet och dess information. Invandrare och kortutbildade har en lägre tillgångs- och nyttjandegrad. För grupper med liknande utbildning gäller att kvinnor av har mindre tillgång till tekniken än män och dessutom ägnar de mindre tid åt att använda mediets innehåll. (World Internet Institute 2004) Tillgång till datorer och bredband i skolan fungerar enligt Justitiedepartementet (2004) som en utjämnande faktor. Bland dem som börjat använda dator i grundskolan är användningen lika utbredd oberoende av andra faktorer. Det finns också en geografisk klyfta eftersom tillgången till bredband är sämre i glesbygd.

Det finns alternativa beskrivningar av den digitala skiljelinjen. Norris (2001) delar in den digitala skiljelinjen i tre olika skiljelinjer. Den första är global och handlar om skillnaden mellan tillgång

till Internet i rika och fattiga länder. Den andra är social och handlar om de som är fattiga och rika när det gäller tillgång till information i varje land. Den tredje är demokratisk och rör skillnaden mellan dem som använder olika digitala resurser för att delta i samhällslivet och dem som inte gör det.

Demokrati bygger på att makten utgår från folket. Frågan om teknik för att främja demokrati bör ses från ett medborgarperspektiv och tekniken som underordnad den demokratiska processen. Frågan är om det finns teknik som är tillgänglig för hela folket. ”Demokrati syftar åt samverka kring folkets röst, hela folkets röst. Om Internet bara når vissa grupper, då är det ett otillräckligt redskap i detta sammanhang.” (Ohlin 1999)

3.3 ANT, IT och demokrati

Marres (2004) menar att ANT är användbart för att studera i vilken relation demokrati och IT står till varandra. IT, och då framför allt Internet, kan användas av politiska institutioner som verktyg för rådgivande processer och av andra organisationer för informationsutbyte men ingen av de två behöver med nödvändighet leda till att en demokratisk process äger rum. Det beror istället på ”the continuities and discontinuities among the different articulations of a given issue, as they are produced in networks of both civil and institutional actors” (Marres 2004:126). Att använda ANT kan ses som ett verktyg för att undvika att på förhand göra tydliga uppdelningar i traditionella kategorier, vilket kan ge andra perspektiv på ett händelseförlopp. Dessa uppdelningar behöver inte nödvändigtvis vara natur kontra samhälle. Marres (2004) beskriver hur undvikandet av en uppdelning i institutionell politik och andra former av politik i en fallstudie av aktörsnätverket kring webbplatsen The Development Gateway ledde fram till slutsatsen att den demokratiska processen hade misslyckats medan en traditionell uppdelning förmodligen hade lett till den motsatta slutsatsen.

Artefakterna har en speciell plats inom ANT eftersom man försöker undvika distinktionerna mellan det sociala och tekniska och undersöka heterogena aktörsnätverk i sin helhet, alltså både sociala och tekniska element. Detta ger intressanta möjligheter att inte bara studera å ena sidan IT som teknik eller å andra sidan ”det sociala” bland användarna utan kopplingarna mellan sociala och tekniska element (Holmström & Robey 2005).

Det Ranerup (2000, 2001) skriver om teknik som något som både möjliggör och begränsar har också drag av ANT. Hon beskriver hur olika tekniska lösningar i elektroniska diskussionsforum påverkar användningen och skriver: ”The technical structure itself might also affect the debate simply because technological artifacts such as on-line forums create a space of possible actions. This way of reasoning is of course inspired by Actor-Network Theory.” (Ranerup 2000) Detta kan ställas i relation till ANT-begreppet delegering, att tekniken troget utför de uppgifter den fått, men inte några andra. Även Goldkuhl & Röstlinger (2001) menar att IT-system har viss permanens, att systemens regler för handling och kommunikation inte ändrar sig själva. Här ser jag också möjlighet att spåra program och antiprogram. Artefakten bär med sig antaganden om dess användning men det är inte säkert att användarna accepterar dessa och ansluter sig till programmet. Systemet kanske måste ”tyngas” med något för att programmet ska kunna genomföras, på samma sätt som hotellnycklarna.

I relation till min frågeställning kan den första delen av den, vad aktörerna gör ses som i första hand en beskrivning av nätverket men i fallet med aktören Medborgarforum handlar det också om att spåra eventuella delegeringar. Finns det några uppgifter som forumet utför åt någon?

Den andra frågan gäller hur aktörerna ser på syftet med forumet och är ett sätt att tydliggöra deras demokratisyn och deras syn på forumet. Begreppen program och antiprogram hör också hemma här. Finns det ett önskvärt beteende kopplat till forumet, ett program som dess upphovsmän vill genomdriva? Finns det några antiprogram, försök att hindra detta program och hur hanterar upphovsmännen i sådana fall detta? Finns det några anti-antiprogram?

Den tredje frågan handlar också om de delegeringar som har ägt rum. Är det som kom fram om aktörernas syn på samhället och forumet synligt i de uppgifter forumet har?

4 Metod

ANT, aktörsnätverksteori, är det jag har valt som huvudsaklig teoribildning och detta kan leda till olika val av metoder beroende på vilka aktörer studien handlar om. Grundprincipen är att följa aktörerna där de är och när de gör de saker som de gör. Latour (1998:85) menar att nya områden och objekt bör leda till helt annorlunda förklaringar och förespråkar ”engångsorsaker och specialförklaringar”. Som sin första metodregel skriver han ”We study science *in action* and not ready made science and technology; to do so, we either arrive before the facts and machines are blackboxed or we follow the controversies that reopen them” (Latour 1987:258). I den här uppsatsen ser jag en kontrovers kring användningen av Medborgarforum och synen på syftet med det.

I det temanummer om ANT och IT som Information Technology and People gav ut under 2004 finns ett antal olika varianter av fallstudier, som *Redefining the Network: enrollment strategies in the PDA Industri* där materialet består av en databas över de aktuella artefakterna, artiklar och ett antal ”in-depth interviews”. (Allen 2004) Andra studier är mer renodlade textanalyser, och då består materialet av text som artiklar, böcker och årsredovisningar som har kodats efter sitt innehåll för att sedan analyseras utifrån ett antal ”konceptuella element” (Faraj, Kwon & Watts 2004). Marres (2004) använder programvara för att spåra kopplingar mellan olika organisationers webbplatser och använda resultatet som en del av beskrivningen av nätverket.

Mitt syfte har varit att ”följa aktörerna” och beskriva användningen av forumet. Jag har valt att arbeta med flera olika insamlingsmetoder för att ta fram material till uppsatsen. Widerberg (2002:65) skriver att ”Olika metoder ger olika typer av svar”. Jag har studerat ett nätverk där jag har uppfattat att det finns: på nätet, i kommunhuset, på ”byn” och under den ”Kraftsamling” som hölls för att diskutera idéer om kommunens utveckling. Jag har i möjligaste mån följt upp de spår som aktörerna, inklusive forumet, själva har föreslagit att jag ska undersöka.

4.1 Kvalitativa metoder

Min uppsats är en studie av hur en del av invånarna i Robertsfors kommun använder ett elektroniskt diskussionsforum. Jag har valt i huvudsak kvalitativa metoder eftersom mitt syfte med uppsatsen är att beskriva människors vardagspraktik och att i ganska stor utsträckning låta dem berätta själva. Det jag är ute efter är en ögonblicksbild av vad vanliga människor säger och gör.

Studien har en del etnografiska drag och syftar till att ”produce detailed descriptions of the 'workaday' activities of social actors within specific contexts” (Hughes et al 1994). Kanske skulle det ha passat mig bättre att byta ut ”workaday” mot ”everyday” eftersom det är den vardagliga teknikanvändningen i en viss kontext jag ämnar beskriva.

4.1.1 Nätetnografi på Medborgarforum

En del av undersökningen är inte kopplad till någon fysisk plats utan äger rum på Internet. I en online-miljö kan man fundera över hur identitet ska hanteras och hur vad som är känsligt ska identifieras. Att byta namn i direkta citat kanske inte räcker om det är möjligt att använda en sökmotor för att hitta källan. Frågan om vad som är känsligt är också en del av det som

etnografen ska ta reda på, inte som något extra utan som en del av själva etnografen (Hine 2000). I fallet med Robertsfors kommuns elektroniska diskussionsforum är det offentligt, eftersom det är kommunalt. Jag har inte valt att anonymisera inläggen eftersom jag inte som problematiskt att citera dem. De är redan kända i och med att forumet är öppet. När det gäller innehållet i de inlägg som tagits bort har jag valt att vara mycket restriktiv eftersom de bedöms som känsliga av aktörerna.

4.1.2 Deltagande observation av medborgarinflytande offline

För att fördjupa min bild av arbetet med dialog i demokratins tjänst i Robertsfors av vilket Medborgarforum är en del har jag valt att göra en deltagande observation under en annan del. Årets Kraftsamling hölls en lördag då intresserade kommunmedborgare träffade politiker och tjänstemän för att diskutera utvecklingsidéer. Jag deltog och observerade under hela dagen och förde anteckningar då jag kom åt.

4.1.3 Intervjuer

Mina intervjuer har varit halvstrukturerade och rört sig kring tre områden: informantens egen användning av diskussionsforumet, interaktionen med de andra som brukar vara där och hur han eller hon ser på syftet med forumet. Intervjuerna har fått dra iväg en hel del åt det håll som den intervjuade själv har funnit intressant, vilket har gett ett något "spretigt" material. Resultaten i kvalitativa studier är mycket sällan statistiskt representativa men det är heller inte det som är poängen. Att ett mönster eller en variant *finns* är enligt Trost (1993) det som är intressant, inte i hur stor andel av populationen det finns.

Att få kontakt med politiker och tjänstemän var relativt enkelt. Jag har valt att tala med dem som antingen deltagit i debatten på forumet eller som på något annat sätt kan knytas till det. "Något annat sätt" är framför allt att någon av dem som jag redan identifierat som en aktör anser att någon är en del av nätverket. När det gäller de vanliga användarna så har jag kontaktat sådana som har debatterat under eget namn, antingen via e-post eller via telefon. Det handlar om att följa aktörerna och leta efter den beskrivning som nätverket självt vill ge av sig men kan nog närmast beskrivas som ett bekvämlighetsurval. Jag kunde se tre grupper av mänskliga aktörer, politiker, tjänstemän och debattörer, d.v.s. vanliga medborgare som använder forumet. Jag ville ha mer än en representant för varje grupp och sammanlagt har jag gjort sju intervjuer.

Rent praktiskt så har fyra av intervjuerna skett i rum med stängd dörr och spelats in på mp3-spelare. En intervju skedde över en lunch och spelades in även den. Två är telefonintervjuer där jag antecknade under samtalet och skrev ut anteckningarna och fyllde i ur minnet direkt efter samtalet. De bandade intervjuerna skrevs ut i sin helhet. Jag har i redovisningen av intervjumaterialet valt att anonymisera informanterna.

Enligt Kvale (1997) är utskrift av intervjuer en tolkande verksamhet och två personer behöver inte med nödvändighet skriva ut en intervju exakt likadant. Jag har skrivit ut intervjuerna själv, en möjlighet hade varit att låta någon annan också skriva ut åtminstone delar av dem för att kunna jämföra. Jag ser det som en resursfråga och bedömer inte att det är nödvändigt på den här nivån. Att överföra talspråk till skriftspråk är en översättningsprocess. Människor talar normalt inte i hela meningar och betoningar och gester kan ge information om vad som avses med ett uttalande. Jag har valt att redigera uttalandena efter utskriften och göra dem mer skriftspråkliga, d.v.s. ta bort en del upprepningar och tveksamheter. Min strävan har varit att behålla innehållet i

uttalandet och i möjligaste mån personligheten hos den som intervjuats. Kvale (1997) menar att det inte finns några standardsvar på hur en sådan redigering ska gå till men att ”En möjlig riktlinje för redigeringen som gör rättvisa åt intervjupersonerna, är att föreställa sig hur de själva skulle ha velat formulera sig i skrift”. Jag ser det som en fördel att jag kommer från Robertsfors och talar som informanterna.

Längden på intervjuerna varierar mellan 12-15 minuter som kortast och 45 minuter som längst. Jag tycker i efterhand att en intervju öga mot öga, på avskild plats som spelas in är att föredra. Något annat som har blivit tydligt när jag har lyssnat på inspelningarna är att intervjuer är ett hantverk som tar tid att lära sig. När jag har lyssnat kan jag i efterhand känna att jag kanske ibland har haft för bråttom; att en tystnad ha riktning och vara på väg mot en fortsättning på svaret när jag bryter in med nästa fråga.

4.1.4 ”Hört på byn”

I mina korta kontakter med bekanta i Robertsfors har jag fått många kommentarer om diskussionsforumet när jag har berättat om min studie. Jag valde att betrakta dem som ett slags ”miniintervjuer” som ger en bild av vad ”de andra” gör och tycker. De är naturligtvis mycket korta men jag tycker att de är av viss vikt eftersom de är det första som dök upp hos de här personerna när Medborgarforum nämndes. Uttalandena är nedtecknade ur minnet efter samtals slut. Dessa personer har jag valt att helt anonymisera även om man ibland kan utläsa åtminstone kön och i viss mån ålder av det som nämns.

4.1.5 Min roll

Jag kommer från en by i Robertsfors kommun och en av de problem som nämns när det gäller etnografiska undersökningar är risken för att ”go native”, att bli en inföding. Detta innebär att bli så involverad i livet på den plats där studien äger rum att man inte klarar av att studera den. Samtidigt så är deltagande en del av det som skapar förståelse och ”The ethnographer inhabits a kind of in-between world, simultaneously native and stranger” (Hine 2000:5). Detta skulle naturligtvis kunna vara ett problem. Livet i Robertsfors med omnejd intresserar mig och i viss mån identifierar jag mig med människorna där. Det är många som känner eller känner igen mig och jag har valt att berätta när jag presenterar mig för informanter att jag kommer från Bygdeå men numera studerar i Göteborg. Vid ett par tillfällen har jag då fått en följdfråga om vilka Nilsson från Bygdeå jag är släkt med och då har jag berättat vad mina föräldrar heter. Jag ser medvetenhet om det potentiella problemet som en väg att hantera detta, liksom att jag har bott i Göteborg i sex år – Robertsfors är inte längre hemma.

Jag har läst i forumet under min tid i Robertsfors på samma villkor som de vanliga användarna och har valt att studera forumet under den termin jag har skrivit min uppsats. Jag har inte deltagit aktivt i debatten utan varit en ”lurker”, d.v.s. en som har besökt forumet utan att synas och göra några inlägg. De kommentarer jag har fått från olika människor ”på byn” tyder på att många av dem också nöjer sig med att läsa andras inlägg så jag ser det som en form av deltagande som liknar en del vanliga användares. Vid ett tillfälle startade jag en ny tråd för att berätta att jag arbetade med en uppsats om forumet. Där bad jag också de som brukade skriva under pseudonym att kontakta mig via e-post eller telefon men det var det inte någon som gjorde.

Jag har valt att vara i Robertsfors under en begränsad period, ungefär tre veckor, och sedan ta materialet med mig tillbaka till Göteborg för att bearbeta det. Delvis är detta också en strategi för

att skapa distans och klargöra min roll. Samtidigt så ser jag bearbetningen av materialet som ett sätt att beskriva och därmed skapa verkligheten. Latour (1998) beskriver en performativ världsbild där samhällsvetaren också är aktör och skapar samhället tillsammans med de andra aktörerna. Jag har försökt att låta de andra aktörerna komma till tals men i min deltagande observation är intrycken naturligtvis filtrerade genom mig.

4.2 Kvantitativ metod

4.2.1 Medborgarforum

Aktören Medborgarforum är inte tillgänglig för intervju på samma sätt som en mänsklig aktör och därför har jag valt att delvis använda kvantitativ metod i min kontakt med forumet.

Jag har räknat förekomster av vissa saker bland inläggen i forumet. Detta är framför allt på grund av jag har velat jämföra hur det ser ut i forumet med saker som har framkommit i intervjuerna. Ett par av de saker jag har räknat förekomsten av har byggt på en tolkande uppdelning av ganska pragmatisk natur, när det gäller frågor som vilka inlägg som är samhällsrelaterade och vilka som är otrevliga eller kränkande. I båda fallen är det en glidande skala där jag ändå har valt att sätta en gräns och hantera det som om det vore binärt. Jag har gjort uppdelningen beroende på hur jag tolkar innehållet i inläggen och när det gäller frågan om vilka som är kränkande är det svårt. Jag har läst dem flera gånger och några av dem har hamnat i olika kategorier vid olika läsningar. En möjlighet hade varit att låta någon annan, lämpligen någon Robertsforsbo, göra en uppdelning för att ha något att jämföra med men det har jag inte gjort.

När jag har räknat har jag använt det vanliga forumet som källa. Detta har naturligtvis en del avigsidor, framför allt tar det tid att få fram varje inlägg eftersom de visas ett i taget efter att man har klickat på rubriken. En annan väg hade varit att kontakta kommunens IT-avdelning för att få ut inläggen i annan form direkt från databasen.

5 Resultat

Resultatdelen består av fyra delar. Som introduktion kommer den del jag har valt att kalla "Hört på byn". Den består av spontana, korta kommentarer om Medborgarforum från ett antal människor i Robertsfors kommun. Sedan följer en kort redovisning av några former av medborgarinflytande, som jag har kallat "Medborgarinflytande offline". Detta är interaktion mellan medborgare och politiker eller tjänstemän i en annan miljö än den virtuella. Efter det redovisas resultaten från de sju intervjuerna. Sist kommer "Medborgarforum" som består av en beskrivning av forumet samt en del kvantitativa data såsom antal inlägg, hur många av dem som är relaterade till samhällsfrågor, andel där användaren har angett sitt namn, etc. En stor del av avsnittet ägnas också åt debatten på forumet.

5.1 "Hört på byn"

Jag anser att alla kommunmedborgare kan ses som en del av informantkollektivet. De flesta har någon åsikt om kommunens elektroniska diskussionsforum. Här följer ett urval av de spontana kommentarer som jag har fått. Den första är från en "lurker".

"Jo, jag kollar forumet nästan varje dag. Särskilt om det är något på gång. På sistone har jag börjat sortera lite efter avsändare, om det är ett namn eller bara något påhitt. De som jag tror är oseriösa hoppar jag över. Jag brukar inte skriva något"

Nästa kommentar är från en användare som har läst men som i princip har slutat besöka forumet på grund av diskussionsklimatet.

"Jag brukar inte läsa där, jag tycker det är så tråkig ton. Ibland ringer min dotter om det är något särskilt och säger "Mamma, nu måste du läsa det här!" och ibland gör jag det men oftast inte."

Andra använder inte teknik för sina kontakter med kommunen alls utan hänvisar till andra kanaler men har ändå hört talas om forumet.

"Nej, jag har ingen dator så jag vet inte något om det fast man har ju hört att det gnälls en del. Jag läser kommunens sida i 'Mellanbygden' för det mesta och sedan skickade de ju en kalender nu vid årsskiftet."

Den sista kommentaren handlar om den demokratiska nyttan med ett elektroniskt diskussionsforum.

"Man kan ju fundera över om ett sådant här forum verkligen är demokrati eller om det är skendemokrati."

5.2 Medborgarinflytande offline

5.2.1 Medborgarförslag

Robertsfors kommun har andra vägar än sitt elektroniska diskussionsforum för att interagera med medborgarna. En möjlighet som ges är att lämna medborgarförslag. Det innebär att den som är folkbokförd i Robertsfors kommun har rätt att skicka in förslag till kommunfullmäktige i Robertsfors. Ett medborgarförslag ska vara skriftligt och undertecknat av en eller flera personer. Namnförtydligande och adress ska anges. Förslagsställaren kan presentera sitt förslag vid det sammanträde där det behandlas. Information om medborgarförslag finns länkat från en egen rubrik i vänstra kolumnen på kommunens hemsida.

5.2.2 Kommunens ungdomsforum

Kommunen har något som de kallar kommunens ungdomsforum (KUF), som är tänkt att vara en kanal till kommunpolitiken för alla ungdomar i Robertsfors kommun. KUF ska fungera som remissinstans med möjlighet att yttra sig och påverka i kommunala frågor som berör ungdomar. KUF är underställt kommunstyrelsen. KUF har också en social sida, i första hand för ungdomar äldre än grundskoleålder, som har möjlighet att träffas i KUF-huset för att exempelvis spela nätverksspel. Information om KUF är svår att hitta på kommunens webbplats. Däremot finns information om KUF på webbplatsen kopplad till utvecklingsprojektet Det hållbara Robertsfors (www.hallbara.robertsfors.se).

5.2.3 Kraftsamlingen

Ett annat exempel är den idédag för utveckling av kommunen som hölls 16 april. Den hade fått namnet "Årets Kraftsamling" och ägde rum Centrumhuset i Robertsfors. Den hade annonserats på kommunens webbplats, i lokalpressen och med en helsida i "Västerbottens Mellanbygd". Det är en lokal gratistidning som distribueras till alla invånare i kommunen och som Robertsfors kommun har valt att använda som kanal för sin information till medborgarna istället för den egna trycksak som de tidigare gav ut. Varken före eller efter Kraftsamlingen har det förekommit någon diskussion på Medborgarforum om den. Däremot finns dokumentation från dagen på Det hållbara Robertsfors webbplats och även länkat från "Senaste nytt" på Robertsfors kommuns förstasida. Jag deltog i "Kraftsamlingen" och nedan följer en observation därifrån.

Strax efter tio hälsar kommunalrådet välkommen och säger att han är glad att så många har kommit trots att det är "hyfsat vackert väder och en hel del jobb har börjat tina fram". De båda moderatorerna presenterar sig och berättar om hur dagen är upplagd. En av moderatorerna för en dialog med kommunchefen om demokrati och deltagande. Han nämner uttrycket "Ni i kommunen" och diskuterar en stund kring vem eller vilka kommunen är. Han undrar om det är politikerna, tjänstemännen eller alla som bor där och kommer fram till att kommunen nog är alla dessa. Det talas också om syftet med dagen. Det är erfarenhetsutbyte mellan idéer och människor, processen för idéutveckling, att få in idéer i utvecklingsprogrammet och att mot slutet av dagen bilda arbetsgrupper för att fortsätta arbeta med utvecklingsidéerna. När moderatören sade det sista fnös mannen framför mig.

I papperen vi har fått finns ett antal idéer som har kommit in. Dessa idéer ska diskuteras i olika smågrupper. Det är ganska många idéer och de kommer att fördelas på två pass. Det är valfritt att stanna hela passet i samma grupp eller mingla runt mellan flera. När idéerna i häftet är slut frågar moderatorn om det finns fler idéer. Det ska också finnas möjlighet att ta upp sådant som dyker upp under dagen.

En kvinna bakom mig begär ordet och säger att hon inte riktigt förstår. De flesta idéerna är ganska lokala och kommer att förbättra enskilda byar. Hon säger att de i hennes by har försökt att tänka lite större, på sådant som kan vara bra för hela kommunen. De har också lokala idéer men hade inte uppfattat Kraftsamlingen som ett forum för utveckling av just deras lilla by. Flera andra byagrupper håller med och en ny idé om "Kommunens ansikte utåt" får en ruta. En del idéer slås ihop för att de är snarlika eller för att det är samma idébärare eller vägvisare inblandade i dem. Så småningom ebbar idédebatten ut och folk reser sig och går till olika grupper.

Jag väljer att ägna förmiddagens pass åt de närvarande ungdomarna och de idéer som KUF har fört fram. Deras idélista handlar mycket om aktiviteter som de eller andra skulle kunna ordna: kulturweekeend, popkollo, LAN-party och rollspel (lajv) för att nämna några. Barn- och utbildningschefen kommer förbi och diskuterar läget på gymnasieskolan och dess framtid med ett minskande elevunderlag. Ungdomarna framhåller som positivt att skolan är relativt liten och att elevgrupperna också är relativt små. Kommunens IT-chef dyker också upp eftersom en av punkterna på ungdomarnas lista var "Uppkopplingar till datorer" och han undrar lite över vilka datorer det gäller och om det är något han kan göra. Ingen av de närvarande ungdomarna vet vad den punkten handlar om. De diskuterar problemen i KUF-huset med att spela nätverksspel bakom en brandvägg en stund.

Under eftermiddagen besöker jag den grupp där man vill diskutera kommunens ansikte utåt. Jag uppfattar det som att den gruppen, som har hand om ett ganska stort antal idéer hade ett pass även under förmiddagen. Diskussionen rör sig mellan vitt skilda ämnen. Kommunens webbplats diskuteras och dess emellanåt inaktuella information och brist på information till potentiella inflyttare. Det faktum att kommunen inte har någon informatör anställd kommer upp och ett förslag om att eventuellt skaffa en antecknas. Den fysiska miljön diskuteras också. En del av debatten är lokal, på detaljnivå, och framför allt rörande enskilda fastighetsägare som när det gäller brandskadade hus och det intryck Robertsfors ger när man åker Storgatan fram. Andra saker är kommunala angelägenheter, som att informationstavlan vid södra kommungränsen är inaktuell och att landskapet håller på att växa igen. "Förbuskningen" är inte något som anses ge ett inbjudande intryck och det framförs även åsikter om att något borde göras åt de sjöar som håller på att växa igen.

5.3 Intervjuer

Jag har valt att redovisa intervjuutdragen tematiskt för att ge en bild av hur olika aktörer ser på samma sak. Dessa teman har vaskats fram ur intervjumaterialet antingen som kluster av uttalanden som handlar om liknande saker eller som uttalanden som relaterar till någon annan del av materialet. Först kommer ett avsnitt som handlar om vad de intervjuade själva gör och hur de ser på det som andra gör. Sedan kommer ett avsnitt som handlar om forumets syfte. Det tredje avsnittet handlar om demokrati, framför allt om andra former av interaktion än den som sker i forumet och relaterar till frågan om hur demokratisynen ser ut i Robertsfors. De sju personerna som intervjuats har fått namn efter sin roll, politiker, tjänsteman eller debattör. Eftersom det är mer än en person i varje kategori har jag valt att skilja dem åt med nummer.

5.3.1 Vad aktörerna gör

5.3.1.1 Om att själv använda forumet

”Jag går in och tittar då och då för att kolla om det är något speciellt. Det är väl en nyfikenhet man har men det är mycket trams.” (Debattör 2)

”Det är ju ofta så att kommuner har verksamhetsscheman och så kan du kontakta kanske äldreomsorgschefen om du har frågor och så får du upp ett mejl och så ska du mejla till den personen men då blir det ju bara de två. Sedan i det här Medborgarforumet där har du varit anonym då kan man ställa frågan på ett annat sätt. Jag har fått frågor som har varit av intresse för min förvaltning via Medborgarforum men jag har inte fått dem på min egen mejl. Formen har tydligen varit väldigt lätt att använda, snabbt och lätt.” (Tjänsteman 1)

”Jag deltar inte i debatten utan vi kan säga så här: jag deltar kanske med lite faktaupplysningar för mycket som folk tycker till om har man hört i någon form av hörsägen, det har snackats ute på byn ”Nog är det väl för jävligt att det är så här att man har investerat i det och det”. Det är mer sakupplysningar, att så här är det. Sedan inte någonting i debatten utan det tycker jag att det får politiken sköta.” (Tjänsteman 3)

”Jag tycker egentligen inte att vi politiker är dom som ska driva debatten där utan det där är gräsrotternas, medborgarnas möjligheter att ge synpunkter. Det har ju varit ibland att vi politiker, om någon har kastat sig in där och skrivit något påhopp på mitt parti så känner man sig ibland tvingad att gå in och säga någonting men jag brukar försöka undvika det.” (Politiker 1)

5.3.1.2 Om andras användning av forumet

”Som det var i höstas med den här skoldebatten då kunde det vara 20-30 inlägg varje dag och då var det ett sådant språk och en sådan nivå på debattinläggen att då undvek jag det, jag mätte bara dåligt när jag såg det där.” (Politiker 1)

”Jag har haft någon form av förespegling att de som går in och skriver på debattforum, det är så att säga en ganska begränsad grupp människor. Sedan tror jag att det är ganska många som läser debattforumet och det kan ju naturligtvis bero på den frihet man har gett folk att använda den här sidan, alltså mera av skvallerspalt, att folk tycker att det är intressant. Jaha vad ska det nu komma för någonting. Vad har man diskuterat i helgen? när de kommer på debattforumet. Jag tror att många går in och läser eller kollar av den anledningen.” (Tjänsteman 3)

”Politikerna har sagt att de inte går in annat än i undantagsfall, med förklaringar eller upplysningar och det är lite synd.” (Debattör 2)

”Det har varit en låg debatt ibland men att lämna information anonymt kan ju också vara bra, hur ska du annars våga lämna den, om du kritiserar din arbetsplats t.ex.” (Tjänsteman 2)

”Man vill ju att folk ska ändra sig, att det ska bli ett annat språkbruk. Däremot tycker jag inte att det spelar så stor roll med stavning och så, det behöver inte vara perfekt svenska.”

(Debattör 2)

”Det bör vara sakliga frågeställningar och det får vara måtta på hettan. Det ska inte vara osakliga personangrepp. Det finns en gräns för yttrandefriheten, för vad man borde säga. Om jag träffar dig på gatan och skäller ut dig så att alla hör, det här är samma sak fast modernare.” (Debattör 1)

5.3.1.3 Om val av debattämnen

”Det är ju så att det vi äger gemensamt, våra skattepengar och våra kommunala verksamheter det är ju vårt gemensamma skötebarn och där har ju alla rätt att ha synpunkter och bör ha synpunkter också för den delen. Ibland handlar det om politik, ibland kan det vara praktiska frågor och ibland är det väl lite att man talar om hur korkade de och de är som har gjort si och så. Man får ju ta det onda med det goda.” (Tjänsteman 1)

”Det där med vad man debatterar det beror mycket på vad som händer just nu som skolfrågan när den var aktuell, då var det mycket inlägg. Just nu är det väl lite lugnt tror jag.” (Politiker 2)

”Det kommer en del bra förslag där men öppenheten är ett problem. Andra forum har inloggning och begränsning, man kan inte skriva vad som helst.” (Debattör 1)

”Kommunen är ju alltid i någon form av utvecklingsarbete, man vill förbättra saker och ting och då kunde ju vi via medborgarna få hjälp med tips och idéer. Visst finns det sådana inlägg på den här debattsidan men sedan är det mycket tjafs naturligtvis. Det är mycket som någon form av chattsida, att folk pratar med varandra via det här forumet.” (Tjänsteman 3)

5.3.1.4 Om anonymitet

”Varför vill folk vara anonyma? Har de inget civillurage? I Sverige blir man inte halshuggen för att man har en avvikande åsikt eller ställer obekväma frågor. Folk vill vara anonyma för att slippa bli angripna av dem som klagat på andra. Många törs helt enkelt inte. Man är rädd för konflikter.” (Debattör 1)

”Är det ens fem procent som lämnar ut sitt namn? Det är ju väldigt få. Det är ju anonymitet i det stora hela. Sedan kan det ju vara så, även om det nu står Hans Lindgren där är det ju inte säkert att det är han som har skrivit det. Det har ju faktiskt hänt, men det märks ganska fort, eller de ser det ju själva och då plockar vi bort dem.” (Tjänsteman 2)

”Jag tycker att man borde försöka få folk att skriva dit sitt namn, jag tycker att man kunna stå för det man tycker. Det är ju både och, det där, men i ett offentligt forum så tycker jag att man ska kunna stå med sitt namn. Hur ska man kunna diskutera med någon som man inte vet vem det är?” (Politiker 2)

”Man ska kunna stå för vad man skriver. Det som är anonymt är mycket otidigheter och det är inte kul. Fler borde stå för det man skriver. Det skulle bli ett bättre forum rent demokratiskt, bättre att debattera med namn. Om det är anonymt är det lite svårt att

besvara. Det har inte samma trovärdighet.” (Debattör 2)

”Och så har man ju sett, vi fick ju en föredragning litegrann om hur andra kommuner hade gjort och hur andra kommuner har upplagt det här och att de som har någon form av filter alltså att man ska registrera sig där är ju inläggen inte... det är väldigt sparsamt med inlägg.” (Politiker 1)

”Vi gjorde det när det var som värst för något år sedan, förra sommaren ungefär, då lade vi ut, bara för, du ser nu att om du ska skriva ett inlägg då får du en påminnelse om din egen IP-adress. Det gjorde vi mera bara för att visa hur lätt det är, allting loggas ju, allting syns ju, du är ju verkligen inte anonym. Det var ju några som var väldigt kritiska till det också men de började väl förstå efter ett tag.” (Tjänsteman 2)

”Nu är det ju, vi pratade om olika varianter, att man skulle ha en registrering, att man var tvungen att registrera sitt namn och det här, kanske inte att det ska framgå på skärmen att det är Pelle Pettersson som har skrivit det men att någon här på kommunen kan gå in och se att det här har han skrivit. Nu ser man bara vilken IP-adress det är som ligger bakom vissa inlägg och jag menar, du kan ju ha, skolorna har ju... det är omöjligt att följa upp vilken individ det är som har skrivit...” (Politiker 1)

”De kan kolla IP-adressen men om man använder bibliotekets dator eller någon annan dator än den man har hemma kan man vara anonym och skriva vad som helst. De som missbrukar det kommer alltid att finnas, forumet har ju funnits i flera år utan att det har blivit bättre.” (Debattör 1)

5.3.1.5 Om borttagna inlägg

”Jag skulle kunna tänka mig att under de här åren är det inte plockat mer än kanske mellan 15 och 20 inlägg så det är ju väldigt marginellt.” (Tjänsteman 3)

”Om vi har sett att det har varit grova övertramp då har vi tagit bort det med automatik. Som i det här fallet när en person blev anklagad för att vara lat, arbetskygg tyckte väl inte vi att det var så hemskt i sig. Jag har ingen uppfattning om han är det men en polisanmälan är, tycker jag, att skjuta över målet. I alla fall, det har ju hänt tidigare, och då har vi plockat bort och ibland har vi blivit påmind av människor som har känt sig utpekade och då har vi rensat ut, jag har ju listor på de utrensningar som är gjorda men det är oerhört sällan egentligen.” (Tjänsteman 2)

”Jag har haft kontakt både med ansvarig utgivare och IT-ansvarig och de har inte tid att kolla inläggen på kvällar och helger då en del skriver hemska saker. Inläggen tas inte bort förrän någon klagar och det är inte så bra.” (Debattör 1)

”Vi har ju försökt, och det är det som är lite knepigt när det har varit mycket debattinlägg, särskilt under hösten i samband med budgeten, och strukturförändringar som man har diskuterat. Så under en helg så kan det ha gjorts en 40-50 inlägg och då har det varit svårt att eller tidsmässigt omöjligt att läsa och följa med på den här sidan. För vi har ju naturligtvis försökt plocka bort det som inte har varit så där lämpligt och att man har så att säga hoppat på folk.” (Tjänsteman 3)

5.3.2 Syftet med forumet

”Forumet är till för att kommunmedborgarna ska få möjlighet att debattera och ställa frågor till politiker och tjänstemän.” (Debattör 1)

”Sköts det där så är det ju ett väldigt bra instrument, som politiker är det bra, man kan se litegrann temperaturen hos vissa men det är klart, de här inläggen som skrivs sent på fredag kväll och sent på lördag kväll kanske inte alltid är de som är mest genomtänkta.” (Politiker 1)

”Ja, det har väl också funnits en klar målsättning och det är att ha, via detta medium eller detta diskussionsforum vad man må kalla det att både politiken och vi som jobbar på golvet är intresserade av en dialog med kommunmedborgarna.” (Tjänsteman 3)

”Då kan man ju säga att ett sådant här gratis eller i vart fall billigt forum fyller en funktion och det är ju ett snabbare medium än en insändare. Insändare förekommer det ju att folk skriver men det är ju ganska segt kan man tycka och nu är det inte så lätt att få in insändare, det är inte så lätt att bli publicerad. Man skriver en vecka och så blir det kanske ett svar nästa vecka. Då kanske man ser svaret men då har man slängt den tidning där det första var inskrivet och det har man kanske inte ens läst. Det är svårt, du ska vara väldigt intresserad om du liksom följer en sådan debatt som går flera vändor på insändarsidan.” (Tjänsteman 1)

”Jag tycker det är bra att det finns ett forum där man kan ventilera vad man tycker är bra och dåligt.” (Debattör 2)

Det har ju varit föremål för debatt själva forumet i sig och det har ju varit de här ”lördagskvällsinläggen” om man säger så.” (Tjänsteman 2)

”Då vi stängde det här efter årsskiftet så kände jag att det var viktigt, eftersom det här är ju ett forum för politikerna och de följer de nog de här inläggen ganska ordentligt, när vi då stängde då tog man en diskussion, en politisk diskussion, hur vill vi ha det här i framtiden. Då redovisades det olika alternativa förslag, att man skulle registrera sig och det där känner du till, men politiken var tydlig och sade så här att vi tycker att den har fungerat relativt bra det har varit mycket inlägg vi vill inte hämma medborgarnas synpunkter och de bör få vara anonyma. Då blev det ju ett klart politiskt uttalande att vi skulle ha kvar det och det man har gjort är väl ungefär som jag berättade att man gjorde tidigare att man har då politiskt gjort ett inlägg om att man vill så att säga hålla språket med mera på en hyfsad nivå och undvika det här att man hoppar på folk. Sedan att man hoppar på politikerna, det har man sagt att det är lite av vår roll att ta lite stryk. Så det är dom beredda på.” (Tjänsteman 3)

”Det som är bra är att det är öppet för alla och det diskuterade de på kommunen vid den här stängningen och kom fram till att de skulle behålla det så.” (Debattör 2)

5.3.3 Om demokrati och dialog

5.3.3.1 Om kontakt mellan medborgare och politiker eller tjänstemän

”Jag tror att det är den här personliga kontakten mot politiker, att man ringer till politiker, åtminstone till mig ringer man ju, både kvällar och nätter... och det tycker jag väl är roligt eller om de ringer klockan elva en fredag eller lördag kväll och är onyktra då kan det väl vara lite... blandade känslor. Annars så tycker jag att det funkar som det ska när jag i alla fall träffar folk ute på någon fotbollsmatch eller som igår så ringde det någon och påminde mig om upphandling av skolskjutsar inte är gjord och sådana saker.” (Politiker 1)

”Det finns ju många kanaler att gå, vi har den traditionella telefonin där folk naturligtvis kan komma med synpunkter. Nu har jag bott här i så många år och jag känner nästan alla människor och det rings hemma och det rings på jobbet, och man kan ringa till mig om sophantering och man kan ringa till mig om saker och ting som jag inte över huvud taget har något att göra med. Det är ju så att säga den lilla kommunens dilemma, att alla känner alla. Om det nu är ett dilemma, det kan ju vara positivt också.” (Tjänsteman 3)

”Det är klart att det är en fördel. Om man bara skulle vara politiker och fara härifrån och hem och så låsa in sig i skrubben hemma och så hit och vara politiker... Jag tror det är bättre att man har det där kontaktnätet.” (Politiker 1)

”Det är ju en av den lilla kommunens fördelar. Jag vet när jag satt i Barn- och utbildningsnämnden då var det några föräldrar som ville träffa oss och då ordnade vi så att vi for en kväll ut och träffade den här familjen. Utan prestige, vi satte oss ner och pratade med dem om ett problem. Då löste man det där vid kaffebordet och alla blev nöjda.” (Politiker 1)

”Ett exempel är att nu på lördag är det samlat, inbjudit till någon form av kraftsamlingsdag och det är så att säga en mer långsiktig utvecklingsdag för kommunen. Jag träffade en av dem som håller i den här dagen i fredags och ställde frågan ’Hur många är anmälda?’ och tillsammans med politiker, tjänstemännen är ditkallade, politiker, allmänhet och de här tjänstemännen, i fredags pratade man om att det var ett sextiotal. Det är klart att det är... då kanske politiken och tjänstemännen svarar för hälften av det och då är det ju inte något stort intresse, det är ju egentligen kontentan.” (Tjänsteman 3)

”Å andra sidan har ju den som vill framföra något direkt till politikerna möjligheten att lämna in medborgarförslag och det är ju en jättefin grej.” (Debattör 2)

”Vi har ju det här, du kan ju lämna in ett medborgarförslag till fullmäktige. Kravet på det är då att det ska vara undertecknat med namn och det är ju något som vi införde för några år sedan och alla kommuner har inte det, och vi har fått in en del sådana Medborgarförslag” (Politiker 1)

”Vi har, som många andra har, gett möjlighet till att man behöver inte vara politiker för att komma med ett förslag till förändring, man behöver inte föra fram förslaget i det här diskussionsforumet utan man kan redovisa ett medborgarförslag direkt till politiken som de får ta ställning till. Vi har allmänhetens frågestund på fullmäktige, vi har öppna sammanträden dit folk får komma” (Tjänsteman 3)

”Man måste se det här som en del av någon helhet. Det kan ju vara så att det blir en grupp flitiga användare som regelmässigt kommenterar och har synpunkter på saker. Det ger ju en viss profil åt ett visst håll. Det kanske är mycket killar, lite tjejer, vad vet jag? Och ämnesområdena påverkas naturligtvis av dem som är aktiva så jag... man får inte se det som att det är någon demokratisk slutlösning, det tror jag inte alls... men det är ett

komplement.” (Tjänsteman 1)

5.3.2.2 Om kommunens webbplats, information och e-tjänster

Gemensamt för de båda debattörerna är att de inte fäste något större avseende vid kommunens webbplats som helhet. En sade ”Jag använder inte kommunens hemsida så mycket till annat. Jag kanske kollar senaste nytt och hur det är med bredbandet” (Debattör 1) och den andre brukade gå direkt till diskussionsforumet. Däremot hade politiker och tjänstemän en del kommentarer om den.

”Jag ser det mer som en informationsplats. Vi har ju inte satsat särskilt mycket på interaktivitet, för att inte säga nästan ingenting. Vi har några ställen där du kan hämta ner reseräkningar och lite sådant här, alltså dokument, men inte interaktivitet, inga e-tjänster. Det är ju pratas det ju mycket om dem men jag upplever att vi småkommuner kommer att ha svårt att ha råd med det.” (Tjänsteman 2)

”Det är klart att om vi pratar, det låter ju snyggt om du ska ha byggnadslov. Då hade vi på fjolåret, var det ett nybyggnadslov för en vanlig villa. Sedan är det lite tillbyggnad av sommarstugor och sådant här, men om du har *ett* byggnadslov, hur mycket ska du satsa?” (Tjänsteman 2)

”Det är väl både för kommunmedborgare men även information utanför kommunen och att vi hoppas väl att den ska bli mer och mer användbar för medborgarna alltså att kunna hämta hem blanketter och sådant där och att man ska kunna få mycket information och sådant via den här webbplatsen. Nu är det ju naturligtvis inte alla som har dator och Internet, alla har inte bredband heller men det blir ju fler och fler ändå.” (Politiker 1)

En tjänsteman talar om andra informationsvägar än Internet, både när det gäller information direkt från förvaltningarna till de berörda men också mer allmän information.

”Vi försöker ju på många olika sätt hålla olika grupper informerade. Vi har ju sedan många år ett pensionärsråd som består av representanter för de här pensionärsorganisationerna och de möter ju kommunledningen fyra gånger per år för att få information” (Tjänsteman 3)

”Det läggs ju ut protokoll på hemsidan naturligtvis men protokoll är inte så lättillgängliga att sitta och bläddra, det är ju att leta... Det är inte journalistiskt bearbetade produkter som är lätt för någon att. du kan inte gå in på fredag eftermiddag och titta på vad har hänt i kommunen den här veckan. Du får som ingen hjälp utan det är ett ganska mödosamt sökande.” (Tjänsteman 1)

5.4 Medborgarforum

5.4.1 Vad aktörerna gör

5.4.1.1 Beskrivning av forumet

Robertsfors kommuns elektroniska forum är länkat från vänstra kolumnen på kommunens förstasida, (www.robertsfors.se). Under rubriken "Diskussionsforum" finns en länk med texten "Till vårt diskussionsforum". Forumet öppnas i ett nytt fönster med samma bakgrundsfärg och bild inklusive kommunvapnet som på kommunens förstasida. Här följer en beskrivning av forumet inklusive några bilder för att visa vad användaren möter och därigenom ge läsaren en ökad förståelse för interaktionen på forumet.

Bilden nedan visar huvudmenyn. Under "Forum" finns en länk till "Medborgarforum", under "Inlägg" finns det antal inlägg som för närvarande finns i forumet och under "Senaste inlägg" finns det datum då det senaste inlägget gjordes. Här finns också möjlighet att söka bland inläggen.

VÄLKOMMEN TILL
Robertsfors kommun

Hej! Välkommen till vårt diskussionsforum. Här kan du göra din röst hörd, och även kommentera andras inlägg.

Forumet är öppet för alla som vill föra en konstruktiv diskussion. Tänk på att det du skriver in på forumet ska du kunna stå för, en demokratisk debatt bygger på respekt för varandra och varandras åsikter. Vi raderar inlägg som är olagliga, innehåller förtal, hets mot folkgrupp, trakasserier, etc. Kom gärna med förslag på hur saker och ting kan förbättras.

Forum	Inlägg	Senaste inlägg
Medborgarforum	1908	2005-05-08

Sök bland inläggen, tom sökruta ger alla rubriker:

Länken "Medborgarforum" öppnar själva forumet. Grafiken är likadan som på föregående sida och texten "Forumet är öppet för alla" t.o.m. "kan förbättras" från föregående sida finns med även här. Det har dock fått ett tillägg, "Här kan ni väcka och debattera angelägna kommunala frågor".

Ämnena under "Rubrik" står i den ordning de skapades med den nyaste överst. När man klickar på ett ämne öppnas det första inlägget i tråden och rubrik, avsändare, datum och tid för eventuella svar visas som länkar under det. Trådningen är på en nivå, det är alltså inte tekniskt möjligt att markera ett inlägg som ett svar på ett svar utan det blir en del av tråden.

När en tråd öppnas så återkommer texten "Forumet är öppet för alla som vill föra en konstruktiv diskussion. Tänk på att det du skriver in på forumet ska du kunna stå för, en demokratisk debatt bygger på respekt för varandra och varandras åsikter. Vi raderar inlägg som är olagliga, innehåller förtal, hets mot folkgrupp, trakasserier, etc. Kom gärna med förslag på hur saker och ting kan förbättras" även på denna sida. Under det följer själva inlägget. Ett exempel på en tråd visas i avsnitt 5.4.2.

Den sida som öppnas via länken "Nytt ämne" har samma grafik som de föregående och texten "Forumet är öppet för alla" t.o.m. "kan förbättras" finns med även här. Texten fortsätter med ett tillägg om upphovsrätt och att forumet inte är till för kommersiella syften, d.v.s. reklam.

Längre ned på sidan (visas inte på bilden) finns också textrutor med möjlighet att fylla i namn, e-postadress, rubrik och inlägg. För att skriva ett inlägg krävs ingen inloggning och det finns möjlighet att skriva in vilket namn som helst i rutan. Användarens IP-nummer skrivs ut tillsammans med texten "Ditt IP-nummer är:". När inlägget väl är skrivet och skickat visas inte IP-numret för läsarna.

5.4.1.2 Förekomst av olika typer av inlägg

En sammanställning har gjorts av förekomsten av olika saker i inläggen på Medborgarforum under de fyra första månaderna 2005. Nedan redogörs för hur många inlägg som skrivs under med enbart förnamn, för- och efternamn samt pseudonym, hur inläggen fördelar sig över olika veckodagar och om det finns tydliga några skillnader i "tonen" mellan olika dagar samt om trådarna är relaterade till samhällsfrågor.

Från 2005-01-01 t.o.m. 2005-04-30 har 68 nya trådar skapats i forumet. Av dem är det tretton som endast består av det första inlägget, d.v.s. ingen debatt har uppstått kring det ämnet. Sammanlagt har det gjorts 380 inlägg under perioden. Detta innebär att 97 % av inläggen är dialogiska, d.v.s. relaterar till något annat inlägg.

De tidigare nämnda 380 inläggen har undersökts med avseende på avsändarens namn indelat i grupperna "Förnamn", "För- och efternamn" samt "Signatur". Det är inte möjligt att utifrån forumet avgöra om de som ser ut att ha använt ett "riktigt" namn, både för- och efternamn, har använt sitt eget namn. Antalet som har angett en e-postadress finns också med utan kontroll av om det är korrekta e-postadresser.

	Förnamn	För- och efternamn	Signatur	E-post
Antal	89	59	232	43
Procent	23 %	16 %	61 %	11 %

Bland de 43 inlägg där avsändaren har angett en e-postadress finns det 27 specifika adresser. Vissa avsändare har alltså angett sin e-postadress flera gånger. 6 förekomster är e-postadresser till kommunala tjänstemän och 10 är till politiker. 5 av dem är adressen till kommunstyrelsens ordförande t.o.m. 2005-03-31.

Jag har gjort en sammanställning av hur inläggen fördelar sig över olika veckodagar. Siffran inom parentes är hur många av inläggen som jag bedömer som mycket otrevliga i tonen eller rena förolämpningar. Som exempel kan nämnas att i en tråd med rubriken ”Bra att centern får ta ansvar” avslutas ett inlägg med ”Håller med om att det luktar dynga, men bönderna är ju så vana med den lukten dom vet inte hur frisk lukt känns”. I en tråd av mer social karaktär där någon efterlyser en häst får hon svaret att hästen har blivit hamburgerkött. Detta inlägg får i sin tur ett svar som börjar ”Det var det jävligaste svar jag sett”. Hästen i fråga har förmodligen inte blivit hamburgerkött eftersom någon i ett senare inlägg trodde sig veta var den fanns och lovade att skicka kontaktuppgifter via e-post.

Januari

Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
21 (4)	27 (3)	29 (4)	51 (2)	29 (2)	21 (1)	22 (3)

Februari

14 (2)	5	10	16 (3)	17 (1)	14 (3)	5
--------	---	----	--------	--------	--------	---

Mars (forumet stängt t.o.m. 30/3)

	1		2			
April						
15 (1)	14 (1)	15	16	17	9	10

Totalt per veckodag

50 (7)	46 (4)	55 (4)	85 (5)	63 (3)	44 (4)	37 (3)
(14 %)	(9 %)	(7 %)	(6 %)	(5 %)	(9 %)	(8 %)

Trådarna kan grovt delas in i två kategorier: samhällsrelaterade frågor och annat. Under annat har jag samlat trådar av mer social karaktär, efterlysning av en häst, inbjudan till hockeymatch, etc. De samhällsrelaterade frågorna har jag valt att se som en ganska vid kategori. Där ryms inte bara frågor av direkt kommunpolitisk karaktär utan även sådant som rör det lokala samhället i allmänhet. Anledningen till denna vidd är att en av de viktigaste frågorna i Robertsfors är hur invånarantalet ska kunna öka. En diskussion om hur samhället kan bli mer trivsamt, fungerande och attraktivt kan alltså ses som relevant för den lokala politiken. Av de 68 trådarna bedömer jag 57 (84 %) som samhällsrelaterade och 11 (16 %) som annat.

En del samhällsrelaterade ämnen är direkt riktade till politiker, exempelvis tråden ”Kenneth Isaksson lämna tillbaka dina platser!” där signaturen ”Bondförnuft” uppmanar moderaten Kenneth Isaksson att i samband med majoritetsskiftet lämna de platser han har. Liknelsen som används är att ”Kenneth Isaksson har gått ur ’äktenskapet’ med S och efter en skilsmässa så brukar man lämna tillbaka det som inte är sitt, till den andra partnern”. Flera andra instämmer men kommunpolitikern Rolf Olofsson (c) som ger sig in i debatten menar att man inte kan kräva

detta. Han får mothugg av politikern Hans Lindgren (s) och det blir en diskussion om mandat i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen men även Barn- och utbildningsnämnden diskuteras.

Andra ämnen har jag bedömt som samhällsrelaterade trots att de är av mer praktisk karaktär eftersom de rör trivseln i samhället och/eller relaterar till någon form av kommunal verksamhet. Som exempel kan nämnas "Har tryckfels Nisse slagit till?" där Astrid undrar över datumet för den kommunala musikskolans vårkonsert. Datum och veckodag stämmer inte överens i annonsen. Hon får svar med korrekta uppgifter samma dag av tjänstemannen Ebba Hammarbäck på Kulturkontoret. Signaturen "b borg" får inte lika entydigt svar på sin fråga 2005-04-17 om varför det inte finns någon tennisbana i Robertsfors. Inlägget får nio svar från olika personer, bland annat från Sven-Erik L som skriver "Rätta mig om jag har fel, men visst användes isbanan i Robertsfors tidigare för tennis". 2005-05-11 svarar Bengt Gunnarsson på Fritidskontoret att det finns plats för en tennisbana på isbanan och "Om du vill spela tennis så kontakta RIK och hjälp till att sätta upp tennisstolparna och nätet igen så är det nog bara att spela".

Fyra av de samhällsrelaterade trådarna är frågor från kommunanställda gällande verksamhetsinterna frågor. Det är två trådar om lunchpriserna, som är olika vid olika kommunala inrättningar, samt två trådar om årets hem-PC-erbjudande. Jag har valt att inte undersöka varför de valde att ställa dessa frågor i ett publikt forum istället för att använda någon intern kommunikationskanal.

5.4.2 Syftet med forumet

Sju av de samhällsrelaterade trådarna rör diskussionsforumet i sig och dess användning, en slags metadebatt. Tre av dem bedömer jag som mindre intressanta för denna uppsats. En av dessa trådar är en kommunikation mellan två användare rörande en tidigare tråd där de båda var aktiva. Det var den ovan nämnda efterlysningen av en häst. Ytterligare en tråd om diskussionsforumet är den som jag startade för att berätta att jag skriver en uppsats om det och att de som använder pseudonym gärna får höra av sig till mig. En tredje tråd startades under den tid forumet var stängt och innehåller en fråga om vad som har hänt eftersom debatten har avstannat. Dessa två fick inga svar.

De övriga fyra trådarna handlar om användningen, om språkbruk, personangrepp och identitet. Jag har valt att återge den längsta av dem i sin helhet för att ge ett exempel på social interaktion på forumet. Tråden är en diskussion om vilka normer och värderingar som ska gälla för användningen av forumet. I forumet visas svaren i omvänd kronologisk ordning med det nyaste överst men jag har här valt att visa dem kronologiskt så att man kan följa diskussionen.

Kvaliteten på diskussionsforum

Namn: Erland Robertsson

Datum: 2005-01-14

E-post: erland.robertsson@robertsfors.se

Tid: 21:33

Original post:

Jag är knappast ensam om att tycka att kvaliteten på inläggen i detta forum varierar stort. Det finns inlägg som är både intressanta och sakliga men också ett antal som kan betraktas som både flummiga och intetsägande, de senare menar jag att detta forum kan vara utan.

Jag har tidigare haft synpunkter på inlägg, då har jag blivit beskylld för att vilja inskränka yttrandefriheten. Jag blir inte förvånad om det argumentet kommer även denna gång.

Andra forum med liknande syfte har tydliga villkor och regler och det anser jag även att Robertsfors Kommun bör kunna presentera. Mitt förslag till kommunledning och IT-kontoret är därför att ta fram tydliga villkor och regler för Diskussionsforum.

På en annan debattsida/forum erhåller debattören följande information innan ett inlägg publiceras:
”Villkor och regler för XXXXXXXXX

För att kunna debattera på XXXXXXXXX krävs det att du är registrerad. Du måste också följa våra regler och villkor.

Du får inte skriva inlägg som strider mot svensk lag:

- Hets mot folkgrupp eller rasism
- Barnpornografibrott
- Olaga våldsbrott eller uppvigling
- Personliga påhopp, ärekränkning eller sexism

Iakttag vanlig nät-etikett - håll en trevlig ton och en hyfsad nivå på argumenten.

Håll dig till diskussionsämnet

Skriv kort. Inläggen får maximalt vara xxxx tecken

Argumentera med egna ord. Du får inte göra intrång i annans upphovsrätt

Länkar är bara godkända till etablerade webb-platser

Du får inte göra reklam för kommersiella produkter eller tjänster

Inlägg ska helst vara på svenska. I speciella fall går det bra med engelska, norska och danska

XXXXXXXXXX xxx xxxxxx förbehåller sig rätten att inte publicera och/eller plocka bort inlägg som strider mot dessa regler och mot god ton.

Du måste ange en fungerande e-post-adress vid registreringen eftersom du måste kunna ta emot svars-mejlet. Du kan debattera under ett taget namn, men IP-nummer och e-postadress gör att dina inlägg kan spåras till dig personligen. Vi vill veta vem du är, men om du vill kan du vara anonym i debatten.

När du skriver ett inlägg godkänner du samtidigt att XXXXXXXXXXXX xxx xxxxxx och XXXXXXXXXXXX får en exklusiv rätt att lagra inlägget och också vidare-publicera det i andra kanaler, både i sitt ursprungliga och i redigerat skick.

Eftersom grundlagen gäller för vår tjänst gäller också meddelarfriheten. Därmed garanterar vi din anonymitet”.

Denna typ av regler menar jag kommer att höja kvaliteten på Robertsfors kommuns diskussionsforum. Vidare kommer läsare från andra kommuner och länder att finna ett mera sakligt och intressant forum.

Tack för ordet
Erland Robertsson

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Runar Lindström, 2005-01-15 05:50\)](#)

✉ runar3@telia.com

Detta forum är inte enbart till för din klass i samhället.

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Erland Robertsson, 2005-01-15 11:14\)](#)

✉ erland.robertsson@robertsfors.se

Runar, kan du förtydliga dig, jag förstår inte vad du menar.
Mvh
Erland

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Janne Frisk, 2005-01-15 11:49\)](#)

Ja vad säger man, ännu en som med fina ord och lagar ,paragrafer etik och moralpredikning skall försöka döda det fria ordet. Tack Erland, det är tack vare dig som jag och många med mig kommer att fortsätta yttra oss på sådana här sidor. (egentligen en av de få sidor vi kan få ha en egen uppfattning och uttala oss offentligt). Sedan kan ju du tycka att jag är osakligt och saknar kompetens att delta i den fria debatten ,men det

tycker inte jag ,så jag fortsätter.Politiker och andra offentliga personer måste kunna höra sanningen och inse att beslut som fattas kanske inte gillas av alla och kommer att debatteras och klandras.(ex som med det här inlägget.)Att jag sedan glömmer stor bokstav eller sätter komma och punkt M.m är helt ovesäntligt i debatten.Observera att allas röst är lika värdefull oavsett var på samhällsstegen man var befinner sig,och ingen varken du eller jag skall försöka tysta dom med sådana här inlägg. MVH JANNE

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Mikael Bostander, 2005-01-15 17:21\)](#)

✉ mikael.bostander@akullsjon.se

Nej Erland! Du är inte ensam om att tycka som du uttryckte dig, dessa feqa individer som inte vågar stå för sina åsikter borde inte skriva i detta forum!!!

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Anna, 2005-01-15 19:23\)](#)

✉ 87ani@robertsfors.se

Jag håller med dig Erland om att personangrepp inte ska användas på debattforumet, men att avfärda vissa inlägg som "intetsägande" tycker jag är fel. Ingen människa har rätt att säga att någon annans åsikt är värdelös och inte har någon betydelse för samhället, utan var och en ska ha rätt att yttra sig om det som denne anser viktigt. Annars försvinner hela poängen med demokrati.

Språket i inläggen på debattforumet är mycket varierande och det vittnar om att människor med olika utbildning och ålder alla känner sig fria att använda forumet som en kanal för debatt. Att det då finns felstavningar och saknade skiljetecken är inte det väsentliga, utan att åsikten har uttryckts.

Därför tycker jag att allas åsikter ska beaktas, oavsett språkets kvalitet eller om personen i fråga skrivit under pseudonym.

Tack för mig,
Anna.

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Åkullsjöare, 2005-01-16 17:35\)](#)

OJ så jobbigt att läsa ditt inlägg Erland!
Skulle vi göra som du tycker, så blev det bara en liten klick som uttrycker sina åsikter på detta forum. Det är väl inte en klubb för inbördes beundran heller????

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Erland Robertsson, 2005-01-16 20:47\)](#)

Du Lasse, Du utgör ett utomordentlig gott exempel på en debattör med dåligt omdöme. Ditt inlägg är kränkande och tjänar inget syfte, denna typ av inlägg kan medborgarforum gott vara utan.
Jag blir förvånad om inte ansvaig plockar bort din inlägg.

Mvh
Erland

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Lasse, 2005-01-17 08:17\)](#)

DuErland, egentligen skulle jag skriva lika till dig, men undviker detta.
Man kallar inte människor för feqa eller dylit bara för att man är anonym.
Ditt ex. är slående för hur en centerpartist resonerar.

Jag håller min fana högt i vilket fall som helst.

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Jan, 2005-01-17 09:51\)](#)

Ja det förvånar mig ju inte ett dugg att Erland Robertsson kommer från Ånäset....

[Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Stig Lindqvist, 2005-01-20 16:23\)](#)

✉ stig@stojg.net

Jag är väldigt mycket för tryckfrihet och åsiktsfrihet. Vill jag debattera om att skithuspapper är fula ska jag få göra det. Många inlägg i det här forumet är dock intetsägande för mig och dessa kan jag för all del i världen inte kräva att de ska bort. Eftersom detta är ett medborgarforum.

Om nu robertsfors kommun inte vill att man ska registrera sig så är det deras problem om det olagligheter på detta forum. De gör som de vill, men jag skulle definitivt frånsäga mig allt ansvar för olagligheter.

Däremot anser jag att personpåhopp i denna tråd är omogna med kommentarer som 'stick och brinn' är enbart löjliga. Vilket säkert kommer resultera att jag får mig en släng av slevan.

Förutom det så tycker jag att det här forum är riktigt, riktigt dåligt. Med tanke på alla andra forum som finns. Det saknar teknikaliteter som forumtrådar, bra användargränssnitt och att det är svårt att läsa.

- [Re: Kvaliteten på diskussionsforum \(Lasse, 2005-01-20 18:15\)](#)

Nej Stig Jag tänker inte ge dig en släng av slevan, men att som denne Bostander kalla folk som INTE skriver sitt namn under inläggen för fega individer då blir jag förbannad.

Du vet lika väl som jag att åsiktsfrihet råder idetta land och i en domkrati får jag vara anonym utan att bli kallad feg individ.

Nu vet du varför jag blev f-bannad.

I sitt inlägg 2005-01-16 20:47 börjar Robertsson "Du Lasse..." men det finns inget inlägg från Lasse tidigare än så i tråden. Det fanns ett men det har blivit bortplockat eftersom det vände sig till en namngiven person med uppmaningen "Stick och brinn", vilket även Stig Lindqvist citerar och kommenterar i sitt inlägg. Förutom detta inlägg har ytterligare några inlägg tagits bort under den undersökta perioden. De kommer från en diskussion om att kommunen skänker bort tomtmark som urartade till personangrepp. En person beskyldes för att vara arbetskygg och det inlägget togs bort liksom ett par uppföljande inlägg. Händelsen polisanmälades också. Det var efter denna händelse i slutet av februari som forumet tillfälligt stängdes.

På morgonen samma dag som Robertsson startade sin tråd startade signaturen "Demokrati" en tråd med rubriken "Låt oss debattera!" och skriver "Låt oss debattera eftersom vi måste bry oss om vår kommun. Jag tror det är viktigt att vi hjälper till att belysa frågor som rör vår kommun". "Demokrati" ser det som ett friskhetstecken att alla tycker olika och uppmanar till att faktabaserad debatt "på ett snyggt sätt".

En annan tråd startades av signaturen "Utflyttad" och har rubriken "SKÄMS PÅ ER!". Utflyttad läser forumet ibland för att "kolla hur det står till med g:a robban" och anser att "så gott som alla inlägg spårar ur". "Utflyttad" menar också att detta forum kan göra potentiella inflyttare tveksamma och att ett nytt forum tillgängligt bara för Robertsforsbor borde skapas. "Utflyttad" gör ett uppföljande inlägg med förslag om att dela forumet i två, ett för kommunala frågor och ett där Robertsforsborna kan "gnälla på allting och förolämpa alla och envar" och får svar från signaturen "Brydd" som menar att "Då kan du vara den förste att sluta vara på R-fors hemsida du bor ju inte här". Ann-Kathrin håller med "Utflyttad" och skriver "Intentionerna för denna hemsida har från början förmodligen varit att medborgare, dvs. alla, att konstruktivt och med sunt förnuft framföra sina funderingar eller åsikter till kommunens bästa. Men tyvärr har detta forum kommit att missbrukas av olika personer. Hujedamej om jag som eventuell inflyttare skulle få en utav dessa insändare som granne?!!"

Ett svar kommer från Katarina som skriver "Det står också klart och tydligt framför mig att oseriösa inlägg tas bort. Kanske har inte den ansvarige av denna sida varit in på sidanett tag eller så kanske denne inte vågar ta bort dessa oseriösa inlägg som kommit in med risk för att sidan skulle bli tom?" Ytterligare ett inlägg är från Märtha som uppmanar "Lägg ner gnällforum! Som

kommunbo får man skämmas eftersom det bara är ett visst klientel som gnäller på dessa sidor". Signaturen "apropå de senaste inläggen" anknyter till Katarinas inlägg om att oseriösa inlägg inte tas bort "Tyvärr finns ingen fungerande 'censur' på dessa sidor. Det är jag tämligen säker på eftersom personangrepp får passera hur fritt som helst, det tycker jag är riktigt illa. Att oseriösa inlägg tas bort är bara nys! Dessvärre! Min dräng hade också en dräng....".

Ett av de exempel på debatt som spårat ur som "Utflyttad" nämner är de tre trådar som handlar om Bygdeå Pump. Det första inlägget i detta ämne kommer från signaturen "anmälare" som skriver "Läste på ICA att bygdeå pump ska köra igång även här i Robertsfors. Man skulle anmäla sig via internet, men sidan är under uppdatering och därmed kommer man inte in på sidan. Vet någon vem man kunde kontakta? Dom startar den 1 februari." Därefter följer tio svar där det första ställer frågan om vad Bygdeå Pump är och gissar på body pump men tycker att namnet är korkat, det låter mer som en mack. Svaret på detta blir "Vilket tragist inlägg. Hittade du ingen annat att gnälla på här idag?". Tråden fortsätter med frågor om det går att ta en korv med mos på Bygdeå Pump, om vad Bygdeå Pump egentligen är och ett svar om att det är styrketräning men att vissa nog behöver hjärngymna. Två dagar efter det första inlägget skriver signaturen "cu" ett svar som hänvisar till Bygdeå Pumps webbplats och berättar hur man skapar ett nytt användarkonto.

Hjärngympaspåret tar över och fortsätter in i tråd nummer två, "Vad är Bygdeå pump?!?" med en del kommentarer om att Bygdeåborna behöver hjärngymna. Franz Klammer skriver i den andra tråden "Hörde dom skulle starta i R-Fors nu så ni kan ju inte va helt klara i knoppen där heller...". Den tredje tråden har rubriken "Robertsfors pump" där "Robertsforsbo" skriver "Perfekt att ni startar med pump i "Robban" för då behöver jag inte fara till Bygdeå". Någon från Änåset svarade att de också vill slippa åka någonstans och får till svar "Men ni Änåset som ska vara så företagsamma!? Ni kan väl starta något själva och inte sitta och vänta på att någon annan ska göra det åt er."

Nästa tråd om forumet har rubriken "Vårt debattforum" och startades av kommunstyrelsens dåvarande ordförande Hans Lindgren i samband med att forumet åter öppnades efter stängningen.

"Vårt debattforum har den senaste tiden varit stängt. Detta på grund av att någon/några missbrukat denna öppna kanal för diskussion. Kommunstyrelsen har därför haft att överväga om forumet ska stängas för gott eller att ta bort möjligheten till anonymitet. Kommunstyrelsen valde inget av de alternativen utan valde att behålla forumet som tidigare. Motivet för detta är att man ser forumet som en viktig länk i möjligheten för oss politiker att hålla kontakten med Robertsfors kommuns medborgare. Vi insåg också att anonymiteten är för många viktig för att uttrycka sina åsikter. Detta vill vi även fortsättningsvis ska vara möjligt men då krävs också ett ansvar från dom som skriver inläggen att man följer de regler som är uppsatta. Vi kommer därför att bli mycket mera restriktiva och plocka bort inlägg som bryter mot de regler som är uppsatta."

Han får svar från Simon Andersson som föreslår att anonymiteten skulle kunna fungera på samma sätt som på tidningarnas insändarsidor, d.v.s. att debattörens identitet är känd för den ansvarige utgivaren. Andersson undrar om det är tekniskt svårt att lösa och får svar av signaturen "Debattforum" att kommunens IT-tekniker kan kolla IP-nummer. Kalle svarar Simon Andersson att det inte finns någon anonymitet i tidningsvärlden. "Kent Larsen" skriver "Vilket tjat om anonymitet... Kan man inte stå för det man säger ska man inte skriva....". Sedan svarar Simon Andersson på Kalles inlägg med en kort beskrivning av meddelarskyddet. Signaturen "anonym" skriver "problemet är då en del 'mäniskor' använder anonymiteten för att kränka andra. naturligtvis finns det lag som skyddar medborgarna mot dessa typer som kan leda till åtal och

skdestånd". Det sista inlägget i tråden är från Tuula Savolainen som tycker att det är bra att forumet har öppnat igen och föreslår att forumet ska byta namn till Idéforum för att göra det tydligare vad forumet är till för, nämligen "Kommuninvånarnas idéer till att utveckla vår kommun".

6 Resultatanalys

Jag har valt att dela in detta avsnitt i samma delar som i resultatet och att använda under-rubrikerna "Vad aktörerna gör" och "Syftet med forumet". Den tredje frågan i min frågeställning, om användningen av forumet har påverkats av lokalsamhället behandlas den framför allt i avsnittet om forumet. När det gäller Medborgarforum så har det avsnittet fått underrubriker för att tydliggöra begreppen *delegering* och *program och antiprogram*.

6.1 "Hört på byn"

6.1.1 Vad aktörerna gör

Det här betraktar jag som en möjlighet att få veta något om dem som avstår från att använda forumet. En av dem som kommer till tals här är en person som inte har någon dator. Det är alltså en person som hamnar utanför e-samhället och på "fel" sida om den digitala skiljelinjen. Värt att notera här är att icke-användaren ändå har en uppfattning om forumet, nämligen att det gnälls en del där. I denna kontext är det inte någon särskilt positiv syn på forumet och det är förmodligen något som minskar sannolikheten att personen i fråga börjar använda forumet. Här har vi alltså en icke-användare som inte bara saknar tekniska möjligheter att delta i den demokratiska processen med hjälp av ett elektroniskt forum utan också har en negativ bild av de värderingar som råder bland debattörerna.

Två av de andra rösterna talar också om debattklimatet. De har varsin strategi för att lösa problemet med de oseriösa eller otrevliga inläggen. Den ena läser helst inte alls och har i princip blivit en icke-användare trots dotterns uppmaningar att delta. Den andre sorterar efter namnet på den som gjort inlägget och försöker på så sätt undvika de oseriösa inläggen. Dessa personer, som i första hand framstår som läsare och inte debattörer, föreslår inga strategier för att försöka förhindra att den sortens inlägg skrivs. Istället väljer de att avstå från att läsa när tonen är otrevlig. Detta ser jag som en illustration av begreppet översättning. Eftersom dessa aktörer helt, eller delvis, inte översätter uppmaningen att delta i debatten på forumet till något som gagnar dem så väljer de att helt eller delvis avstå. De låter symbolen falla och bli liggande.

6.1.2 Syftet med forumet

En av kommentarerna ställer frågan om forumet är demokratiskt eller om det snarare är en skendemokrati och jag tycker att det är en berättigad fråga. Om man nu har ett demokratiskt ideal där medborgarnas deltagande ses som värdefullt och därför ger möjlighet att interagera med valda politiker och kommunens tjänstemän mellan valen i ett elektroniskt forum, borde det då inte vara tydligare tvåvägskommunikation? Den som skriver ett inlägg vet inte att det har blivit läst om ingen svarar. Det är naturligtvis möjligt att skapa en teknisk lösning som visar vilka inlägg som har lästs av någon alls, eller av politiker och tjänstemän, men det finns inte stöd för detta i forumet som det ser ut idag.

6.2 Medborgarinflytande offline

Det här avsnittet ser jag framför allt som ett sätt att tydliggöra den demokratiska praktik som finns i kommunen och som skulle kunna ses som paralleller till användningen av forumet. Det är tre områden som jag har valt att lyfta fram, KUF, Medborgarförslag och Kraftsamlingen.

6.2.1 Vad aktörerna gör

Många ungdomar flyttar från Robertsfors efter gymnasiet på grund av arbete eller studier och detta är något som man vill motverka. När de redan har flyttat är det för sent och jag ser KUF som ett sätt att göra de ungdomar som bor i kommunen mer delaktiga, i och med att även de ungdomar som inte är gamla nog att få rösta kan vara med och påverka. Man har valt att ge ungdomarna en särställning i dialogen med kommunen genom att göra KUF till en kommunal remissinstans.

Medborgarförslag är också ett sätt för alla, även mycket unga människor att framföra sina synpunkter till politikerna. Det finns nämligen ingen åldersgräns på detta utan det är öppet för alla som är bosatta i kommunen. Jag anser att detta tyder på en stark demokratisyn där medborgarnas deltagande är önskvärt och att detta får kosta lite. Kostnaden handlar framför allt om tid, Medborgarförslagen tas upp i fullmäktige och förslagsställaren ges möjlighet att föredra sitt förslag. Om det blir många Medborgarförslag så minskar den tid som är disponibel för politikernas diskussion utifrån de beslut som fattats på gruppmöten.

Ett annat exempel på interaktion mellan medborgare och politiker eller tjänstemän är kraftsamlingen där det inte fanns så många politiker men desto fler tjänstemän att interagera med. I båda de mindre grupper jag besökte så rörde sig debatten mellan högt och lågt. I ungdomarnas fall mellan sådant som är kommunala angelägenheter, som gymnasieskolan och sådant som handlar om samhället och trivseln i allmänhet, som möjligheten att ordna ett lajv. I gruppen som diskuterade kommunens ansikte utåt var det också en blandning av smått och stort. Somliga saker var av stor vikt för kommunens framtid, som bristen på information till eventuella inflyttare på kommunens webbplats. Andra saker var sådant som kommunen inte bör syssla med. Diskussionen om vilket intryck Storgatan i Robertsfors ger borde väl snarare ha förts med berörda fastighetsägare.

6.3 Intervjuer

6.3.1 Vad aktörerna gör

När det handlar om Electronic Government i Robertsfors kommun så framkommer det att det i princip är två saker som IT används till. Båda är relaterade till Internet. Det ena är att tillhandahålla information för medborgarna och det andra att ge dem möjlighet att debattera samhällsfrågor i Medborgarforum. Andra former av elektronisk förvaltning och e-tjänster för medborgarna ligger man lågt med. Politiker och tjänstemän talar om information och möjligheten att ladda hem blanketter men menar också att det är svårt för en liten kommun att ha råd med e-tjänster. Dessutom menar Tjänsteman 2 att det kanske inte är rimligt att utveckla elektroniska tjänster för exempelvis bygglov eftersom det rör sig om så få ärenden. Här tänker jag att det framkommer någon sorts blindhet för vad man faktiskt har. Det finns kommuner som betraktar blankettbanken som en e-tjänst även om inte alla blanketter kan fyllas i elektroniskt.

De flesta av de intervjuade tar upp anonymiteten på forumet. Debattörerna är negativa till den

eftersom det blir osakliga inlägg och ”De som missbrukar det kommer alltid att finnas, forumet har ju funnits i flera år utan att det har blivit bättre” (Debattör 1). Debattör 2 anser också att det ger ett mindre trovärdigt intryck att inte skriva under med sitt namn. Politiker 2 är också negativ till anonymiteten och menar att det är svårt att diskutera med någon som man inte vet vem det är. Samtidigt har politikerna i kommunstyrelsen valt att låta forumet vara öppet eftersom de menar att fördelarna ändå överväger. Politiker 1 säger att det är sparsamt med inlägg i forum med inloggning och jag uppfattar den livliga debatten som något man vill behålla.

Robertsfors kommun är liten och det är nära till tjänstemän och politiker. Kontakterna kan vara ganska informella. En politiker berättade om hur Barn- och utbildningsnämnden besökte en familj som ville träffa ansvariga politiker och löste problemet över kaffebordet. Han menade också att det är bra att ha ett kontaktnät och prata med folk ”på någon fotbollsmatch” (Politiker 1). Både Politiker 1 och Tjänsteman 3 nämner också telefonen som ett sätt för medborgarna att framföra sina åsikter. De har erfarenhet av att medborgarna ringer både på arbetet och hemma för att framföra sina åsikter. Politiker 1 säger att han har ”blandade känslor” inför samtal på fredags- eller lördagskvällar då den som ringer inte är nykter.

6.3.2 Syftet med forumet

När det gäller demokrati och interaktion med medborgarna så finns framhåller man att det finns flera kanaler. Tjänsteman 1 menar att det elektroniska forumet bör ses som en del av en helhet, inte som en ”demokratisk slutlösning” i sig. Fortfarande finns det andra möjligheter än IT för att kommunicera med politikerna. Den risk för minskad service ”över disk” som Justitiedepartementet (2004) beskriver framstår inte som något som har slagit genom i Robertsfors ännu.

Premfors nämner tre demokratiperspektiv där den starka demokratin är ”den gyllene medelvägen” och det är också den som framstår som mest lik den demokratisyn som framkommer i intervjuerna hos de informanter som väljer att tala om sådana frågor. Det finns ett antal folkvalda politiker men det finns också flera exempel på hur politiker och tjänstemän strävar efter att interagera med medborgarna mellan valen. I intervjuerna så talar både politiker och tjänstemän dels om behovet av att förse medborgarna med information men också att ha en dialog med dem. Det finns möjlighet att lämna medborgarförslag, vilket verkar vara välkänt och nämns i intervjuerna av både politiker, tjänstemän och kommuninvånare.

Samtidigt är denna syn inte lika tydlig när det kommer till frågan om syftet med Medborgarforum. Politiker och tjänstemän uttrycker i intervjuer att forumet är till för att medborgarna ska diskutera. Tjänstemännen säger att de inte deltar i debatten annat än med sakupplysningar när det rör deras förvaltning eller med uppmaningar att hyfsa debatten. Tjänsteman 1 ser en poäng i att frågor lyfts i forumet eftersom svaren kommer fler till del än om interaktionen sker via e-post. Jag ser detta som att forumet förutom debatten ibland också får till uppgift att sprida information.

Politiker 1 säger att han undviker att delta om inte någon skriver något som han bara måste svara på medan Politiker 2 faktiskt deltar i debatten emellanåt. Debattörerna är av åsikten att forumet är till för att ”kommunmedborgarna ska få möjlighet att debattera och ställa frågor till politiker och tjänstemän” (Debattör 1) och att det är ”lite synd” (Debattör 2) att politikerna inte deltar. Frågan är varför politikerna inte deltar om man nu vill ha kontakt med medborgarna. Politiker 1 menar att debattklimatet emellanåt är så otrevligt att han undviker att delta. Jag ser inte det som en bra strategi för att få en sakligare debatt. Snarare tänker jag att ju fler sakliga inlägg det skrivs

desto mindre andel av inläggen totalt kommer de otrevliga att vara.

6.4 Medborgarforum

6.4.1 Vad aktörerna gör

6.4.1.1 Medborgarforum som aktör

Aktören Medborgarforum har knutit ett antal resurser till sig under den tid det har funnits. Det har hårdvara och uppkoppling, vilket är nödvändigt för dess existens. Det har också ett politiskt stöd för sin existens och stödfunktioner i de tjänstemän som tar bort olämpliga inlägg. Genom sin öppenhet, eftersom forumet inte har inloggning och det är upp till användaren att ange ämne, har Medborgarforum också lyckats skapa ett aktivt nätverk av debattörer. Under de fyra månader jag har studerat var forumet stängt under en månad. Trots detta gjordes 380 inlägg under perioden. Det är ett genomsnitt på drygt tre inlägg om dagen eller drygt fyra om man väljer att räkna bort den tid forumet var stängt. De flesta väljer att inte ange sitt namn, däremot förekommer pseudonymer där orten ingår relativt ofta, exempelvis signaturen ”Åkullsjöare” i ”Kvaliteten på diskussionsforum”. Hänvisningar till ort och föreställningar om dem som bor där förekommer också, exempelvis i Bygdeå Pump-debatten där Bygdeåborna anses behöva hjärngympa.

Det går att med hjälp av Medborgarforum urskilja några grupper av aktörer som är medlemmar i nätverket runt det. Kommunens tjänstemän är en sådan grupp. Många läser forumet regelbundet och svarar på sådant som angår deras förvaltning. En del svarar väldigt snabbt, kanske samma dag som frågan ställs, som i fallet med Musikskolans vårkonsert, medan andra svarar långt senare som när det gäller tennisbanan. Tjänstemännen är också den grupp som sköter forumet, som tar bort de inlägg som ska tas bort, stänger forumet när det ska göras och öppnar det när beslut fattas om att det ska öppnas. De ekonomiska aspekterna på forumet är inte särskilt tydliga i materialet. Programvaran i sig är inte särskilt kostsam (det är en freeware) och detta faktum verkar vara något som har blivit en stor del av forumets identitet. Det har skapat sig ett nätverk som anser att det är billigt och det är ingen som verkar reflektera över de personalkostnader som skötseln av forumet ger upphov till.

Politikerna är också aktörer och medlemmar i nätverket, medlemmar som har makt att fatta beslut som påverkar Medborgarforum. De är också emellanåt debattörer. Debattörerna är aktörer och medlemmar i nätverket, både de anonyma och de som skriver under med sitt namn. De flesta debattörerna verkar bo i Robertsfors kommun men några, som signaturen ”Utflyttad” bor på andra platser. Kommentarer från ”Hört på byn” indikerar att det också finns besökare som inte diskuterar utan bara läser andras inlägg. Trots att de inte syns betraktar jag dem som medlemmar i nätverket och mycket intressanta sådana. Deltar de i en samhällsdebatt som de inte skulle ha deltagit i om den hade haft en annan form?

6.4.1.2 Delegering

Uppgiften att informera användaren om vad forumet är till för har delegerats till forumet. En text återkommer på tre ställen, i huvudmenyn, på Medborgarforums förstasida och på sidan där man skriver sitt inlägg, och den handlar just om hur forumet är tänkt att användas. Forumet talar

också om för användaren att IP-numret loggas genom att skriva ut användarens IP-nummer på sidan för nytt inlägg. Medborgarforum fortsätter troget att utföra de uppgifter som delegerats till det och upprätthålla de antaganden om dess användning som genom inskription lagts ned i det. Forumet får en social interaktion att bestå i tid och rum genom att om och om igen presentera beskrivningen av vad det är till för. Det lagrar också den diskussion som förs och presenterar den för användare vid den tidpunkt då de vill börja delta.

Att forumet talar om vad det är till för behöver inte med nödvändighet leda till att det används så. Forumet är en ganska osjälvständig aktör som inte utför andra uppgifter än de som tilldelats det. Å andra sidan utför det dessa uppgifter mycket plikttröget. Forumets problem är framför allt dess öppenhet. Samtidigt som det är ett bra sätt att skapa ett stort och aktivt nätverk så ger det också möjlighet att "kapa" nätverket och använda det för andra syften än de som forumet beskriver att det har.

Forumet talar inte bara om vad dess syfte är, det utför också uppgiften att ha hand om en del av samhällsdebatten. Definitionen av den uppgiften är inte helt tydlig när det gäller vilka som ska debattera. Forumet uttrycker inget om detta i sin presentation. De diskussioner som jag observerade under Kraftsamlingen framstår i mångt och mycket som en parallell till diskussionerna på Medborgarforum. Med den vida definition av samhällsrelaterade ämnen som jag har valt att göra när jag bedömde andelen samhällsrelaterade trådar på forumet till relativt höga 84 % så kan alla ämnen som diskuterades på kraftsamlingen betraktas som samhällsrelaterade. Samtidigt så är det långt från alla ämnen vare sig på forumet eller offline som är kommunala angelägenheter. Jag ser det som ett tecken på att en delegering av en del av samhällsdebatten har ägt rum och jag tycker att det är intressant att blandningen av stort och smått, högt och lågt, när det gäller ämnesval har följt med.

Politiker 1 och Tjänsteman 2 talar om "lördagskvällsinlägg". Jag finner inget tydligt stöd för detta när jag frågar forumet, d.v.s. räknar de otrevliga inläggen fördelat på olika veckodagar. Snarare framstår det som att folk är otrevligast på måndagar. Å andra sidan har det plockats bort två inlägg under den undersökta tidsperioden som båda har gjorts under helger. Möjligen skulle man kunna dra slutsatsen att folk är otrevliga hela veckan men går över gränsen och blir olagliga under helgen. En annan möjlighet är att det finns en tidigare vana av den sortens kontakter via telefon och att man därför antar att det beteendet har överförts till forumet.

När det gäller de legala aspekterna så ligger de, som jag ser det, på två plan i forumet. Dels är det på ett ganska yttligt plan, i presentationen, i de texter som följer med forumet som de framkommer, framför allt på den sida där användaren skriver sitt inlägg. Där påpekas att inlägg inte får vara olagliga. Forumet har också teknisk funktionalitet för att ta bort kränkande och olagliga inlägg. Inlägg som inte följer de instruktioner som ges förekommer och både Tjänsteman 2 och Debattör 1 anser att det ibland kan ta lång tid innan olämpliga inlägg tas bort. Borttagningen av inlägg är inte permanent utan inläggen lagras fortfarande på kommunens server även om de inte visas i forumet. Även elektroniska dokument är offentliga i den kommunala förvaltningen och kan inte raderas hur som helst.

Samtidigt så finns det demokratisk offline-praktik i Robertsfors som inte kan sägas ha delegerats till forumet. Framför allt så anser jag att det gäller KUF, som på Medborgarforum inte ges någon särställning utan debatterar på samma villkor som andra. Samtidigt så kan möjligheten att sätta identiteten inom parentes ge unga människor möjlighet att bli tagna på allvar i samhällsdebatten. Anna i tråden "Kvaliteten på diskussionsforum" har, i mitt tycke, skrivit ett av de allra bästa inläggen i den tråden. Det motsäger Robertsson på de flesta punkter men är sakligt och anknyter till det som skrivits tidigare på ett konstruktivt sätt. Anna har angett en e-postadress som

markerar henne som elev vid gymnasieskolan i Robertsfors.

6.4.1.3 Program och antiprogram

Medborgarforum kan också kopplas till ett program, nämligen en uppmaning till medborgarna att debattera samhällsfrågor. Uppmaningen kommer från politikerna och det framkommer i intervjuerna att i deras program är inte tanken att de själva ska driva debatten. Ett antiprogram till att politikerna inte deltar i debatten som kan ses i Medborgarforum är att rikta uppmaningar direkt till någon namngiven politiker, som i tråden ”Kenneth Isaksson lämna tillbaka dina platser!”. Just i det fallet var inte antiprogrammet helt lyckat eftersom Kenneth inte svarade. Å andra sidan deltog två andra politiker i den tråden så det kan betraktas som ett lyckat antiprogram när det gäller politikerdeltagande.

Ett annat antiprogram är att helt enkelt skriva otrevliga saker om politiker. En av dem jag intervjuade ansåg att det var gräsrötternas forum men medgav att han brukade gå in och skriva om det hade varit något påhopp på hans parti. Samtidigt framkommer det när diskussionen i kommunfullmäktige i samband med stängningen av forumet refereras att politikerna verkar anse att de bör tåla lite mer otrevligheter än andra.

För att stärka programmet och hantera antiprogrammet otrevligheter har man valt att tynga sitt uttalande med en teknisk lösning. IP-numren loggas och användaren påminns om detta faktum när ett inlägg skrivs. Samtidigt så är detta antiprogram inte helt en lösning på problemet, vilket påpekas både av en användare och av en politiker i intervjuer. IP-numret bara bevisar vilken dator inlägget kom från, inte nödvändigtvis vem som skrev det.

Ytterligare ett antiprogram är ämnesvalet. Programmet handlade om att diskutera samhällsfrågor. Vissa ämnen kan inte kategoriseras som samhällsdebatt. Detta är inte ett antiprogram som man väljer att ingripa mot med tekniska medel med motiveringen att det skulle kunna hämma debatten. Kommunstyrelsen och tjänstemännen försöker heller inte styra debatten med hjälp av egna inlägg. Andra debattörer tar däremot upp detta.

Ett annat antiprogram är de otrevligheter som inte drabbar politikerna utan riktar sig mot vanliga medborgare som diskuterar på forumet. Detta ledde till en polisanmälan och bemöttes med en tillfällig stängning. Vid återöppnandet gjorde kommunstyrelsens ordförande ett inlägg om användandet av Medborgarforum där det också står att de kommer att bli bättre på att plocka bort kränkande inlägg. Man väljer alltså att tynga sitt program med ett uttalande, eller snarare ett skriftligt inlägg samt en tydligare linje när det gäller efterhandsgranskning och eventuellt borttagande av inlägg. Några tekniska förändringar görs inte.

6.4.2 Syftet med forumet

Forumets namn anser jag kan ses som något socialt och som en beskrivning av syftet med forumet. På Robertsfors kommuns förstasida så heter länken ”Till vårt diskussionsforum” vilket kan ses som en uppmaning att debattera. När användaren väl når forumet är rubriken ”Medborgarforum” vilket kan ses som en förstärkning av den beskrivning av användningsområdet som återfinns på flera ställen i forumet. Tanken på namnet som en del av det som beskriver syftet framförs också av Tuula Savolainen som föreslår att namnet ska bytas ut till Idéforum. Märtha kallar forumet för ”gnällforum” och anser med utgångspunkt från det användningsområdet att det bör läggas ner.

I tråden "Kvaliteten på diskussionsforum" diskuterar användare, som inte har deltagit i forumets utformning, dess användning. Robertsson vill ha tydligare villkor för användningen och föreslår att fler uppgifter ska delegeras till forumet. Dessa uppgifter handlar dels om praktiska saker som identitetskontroll och registrering men också om att förmedla de värderingar som ska ligga till grund för användningen. Robertsson föreslår att forumet dels ska påpeka att inläggen ska vara lagliga men också att användaren bör hålla sig till "vanlig nät-etikett". Dessa förslag till ytterligare delegeringar är inte okontroversiella och Robertsson får ett antal svar. De som svarar gör det utifrån sin syn på forumet och samhällsdebatten. De två första skriver om klass och samhällsstege och menar att det är viktigt att forumet är öppet för alla. De flesta försvarar möjligheten till anonymitet och anser att den är viktig för debatten.

De flesta inläggen görs under pseudonym och endast 16 % skriver under med både för- och efternamn. Det kan synas lågt men är ändå bra mycket högre än de fem procent som Tjänsteman 2 föreslog. De som bara anger ett förnamn är i ett par fall identifierbara som någon som oftast anger hela namnet men som exempelvis i ett andra inlägg i samma tråd väljer att ange bara förnamn. Två gymnasieelever använder kombinationen förnamn och e-postadress, vilket möjligen kan vara ett tecken på ett nytt namnbruk. Jag har hört unga människor använda sitt förnamn när de beställer taxi eller bokar tid hos frisören.

Ett inlägg kallar dem som använder pseudonym för "fega individer" vilket får en av dem att skriva en uppmaning till vederbörande att sticka och brinna. Det inlägget tas bort men inlägget om "fega individer" blir kvar. Att skriva något otrevligt till någon eller några som är anonyma är inte nödvändigtvis ett skäl för att inlägget tas bort. Däremot kan förolämpningar mot en namngiven person ses som ärekränkning och "Lasses" inlägg tas bort eftersom det gäller en namngiven person. Forumets funktion och användning formas av samhället i stort, i det här fallet lagen.

Här ser jag en ganska tydlig kontrovers där synen på forumets användningsområde inte har stabiliserats till ett enda utan där motsatta uppfattningar bryts mot varandra. Forumet har funnits sedan 1999 och debatten om hur det ska användas pågår fortfarande. Tekniken i sig kan fås att stödja den ena eller den andra användningen och exempelvis Robertsson som förespråkar inloggning och identitetskontroll hänvisar till att det fungerar så på andra forum.

7 Slutsats

Medborgarforum har skapat ett stort och aktivt nätverk som förmodligen inte skulle finnas utan Medborgarforums virtuella rum. De andra aktörerna diskuterar ganska livligt på forumet och har åsikter om hur det används. Många anser att andra aktörer är otrevliga och oseriösa i sina inlägg. Ett par uppgifter i den demokratiska praktiken i Robertsfors har alltså delegerats till forumet, nämligen uppgiften att skapa en arena för en del av samhällsdebatten i Robertsfors och uppgiften att tala om för användarna vad forumet är till för. Ytterligare en arbetsuppgift som forumet utför och som det inte talar om i sin presentation är att informera medborgarna. Medborgarna frågar om olika saker och svar från tjänstemän eller politiker är tillgängliga för alla, vilket upplevs som positivt från tjänstemannahåll.

Synen på vad forumets syfte är varierar. Alla anser att det är till för debatt men det finns olikheter i synen på vilka som ska debattera. De debattörer som är vanliga medborgare tycker att det är önskvärt att politiker och tjänstemän deltar i debatten, framför allt politikerna. Tjänstemännen anser att politikerna ska debattera medan politikerna anser att det är ett forum för gräsrotterna. Forumet säger ingenting om vilka som ska debattera.

Anonymiteten anses som en rättighet i det demokratiska spelet av många medan andra motsätter sig detta, som jag ser det av mer praktiska skäl. Anonyma inlägg är oftare otrevliga eller oseriösa och det känns svårare att ta dem på allvar och debattera när man inte vet vem man talar med. I det här fallet finns möjlighet att tekniskt välja bort anonymiteten och tvinga fram en annan praktik. Däremot är det inte en socialt och politiskt acceptabel lösning att införa den tekniken i Robertsfors idag.

Ett annat område där flera olika åsikter om forumets syfte framkommer är ämnesvalet. Några anser i debatter på forumet att de har rätt att fritt välja ämne och att det är den helt fria debatten som är forumets syfte. Andra anser att forumet är till för att diskutera samhällsfrågor i allmänhet och kommunala angelägenheter i synnerhet. Forumet presenterar sig som att det är till för konstruktiv diskussion, demokratisk debatt och angelägna kommunala frågor.

Diskussionen på forumet är mycket varierande, med stort och smått om vartannat. Detta påminner om den debatt som fördes i smågrupperna under Kraftsamlingen. Även om det mesta kan sägas vara samhällsrelaterat så finns det mycket annat också. När en del av samhällsdebatten delegerades till Medborgarforum så följde den lokala offline-praktiken med. Debattörernas anknytning till de olika orterna i kommunen och den misstro mot grannbyn som finns offline har också följt med in i användningen av forumet, både i form av de ortrelaterade pseudonymer som används och i pikar mot debattörer från andra orter än den där man själv bor.

Det verkar också finnas beteenden i lokalsamhället som inte har format användningen av forumet. Den demokratisyn som uttrycks i ord och i praktiken offline i form av telefonkontakter och informell dialog med medborgarna stämmer överens men i användningen av forumet haltar det. Det talas om dialog med medborgarna men politiker och tjänstemän vill inte delta själva. Samtidigt så besöker både politiker och tjänstemän forumet relativt ofta som läsare och det framstår inte som att oviljan bottnar i några problem med att använda tekniken. Skillnaden mellan det som sägs om att en dialog med kommunmedborgarna är önskvärd och praktiken, att de bara kan debattera med varandra anser jag vara ett demokratiskt problem som bör åtgärdas.

8 Referenser

- Allen, J. P. (2004) *Redefining the network*. I *Information Technology and People* v. 17 No. 2. Bradford: Emerald Group Pub
- Baskerville, R. & Myers, M. (2002) Information Systems as a Research Discipline. *MIS Quarterly*, Vol. 26, No. 1
- Callon, M. (1991) Techno-economic networks and irreversibility. I Law, J. (red.) *A sociology of monsters*, London: Routledge
- Callon, M., & Latour, B. (1992) *Don't throw the baby out with the Bath school!* I A. Pickering (red.), *Science as practice and culture*. Chicago: University of Chicago Press.
- Collins, Harry M., & Yearley, S.. Epistemological Chicken. I *Science as Practice and Culture*. Andrew Pickering (red.). Chicago: Chicago University Press, 1992.
- Det hållbara Robertsfors 2005-05-12 <http://www.hallbara.robertsfors.se>
- Elmroth, B. (2004) *Uppkoppling pågår: IT-föreningar bygger områdesnät för bredband*. Licentiatavhandling Institutionen för kultur och medier:Umeå universitet
- Faraj, S, Kwon, D. & Watts, S. (2004) *Contested artifact: technology sensemaking, actor networks, and the shaping of the web browser* *Information Technology and People* v. 17 no. 2. Bradford: Emerald Group Pub
- Finansdepartementet (2003) *På väg mot 24-timmarsmyndigheten*. Nätutgåva. <http://www.regeringen.se/sb/d/354/a/3693>
- Goldkuhl, G. & Röstlinger, A. (2001) IT som möjliggörare och hinder. I Grönlund, Å & Ranerup, A. (red.) *Elektronisk förvaltning, elektronisk demokrati* Lund: Studentlitteratur
- Grönlund, Å. (2001) En introduktion till Electronic Government. I Grönlund, Å & Ranerup, A. (red.) *Elektronisk förvaltning, elektronisk demokrati* Lund: Studentlitteratur
- Hanseth, O. & Braa, K. (2001) Hunting for the Treasure at the End of the Rainbow: Standardizing Corporate IT Infrastructure. I *Computer Supported Cooperative Work 10*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers
- Hine, C. (2000) *Virtual Ethnography*. London: Sage
- Holmström, J. & Robey, D. (2005) Understanding IT's organizational consequences: An actor network theory approach. I Czarniawska, B. and Hernes, T. (red.) *Actor-Network Theory and Organizing*. Stockholm: Liber.
- Hughes, J., King, V., Rodden, T. & Andersen, H. (1994) Moving out of the Control Room: Ethnography in System Design. *Proceedings of Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*

- Justitiedepartementet (2004) *Digitala klyftor – förr, nu och i framtiden*.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Latour, B. (1987) *Science in action*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Latour, B. (1992) Where Are the Missing Masses? The Sociology of a Few Mundane Artifacts i W.E. Bijker & J. Law (red) *Shaping technology / building society; studies in sociotechnical change*. Cambridge, MA: MIT Press
- Latour, B. (1998) *Artefaktens återkomst*, Stockholm: Nerenius & Santerus förlag
- Marres, N. (2004) *Tracing the trajectories of issues, and their democratic deficits, on the Web: The case of the Development Gateway and its doubles*. Information Technology and People v.17 no. 2. Bradford: Emerald Group Pub
- Medborgarforum 2005-05-02 <http://www.robertsfors.se/ex/asp/forum/index.asp>
- Norris, P. (2001) Digital Divide. Civic Engagement. Information Poverty and the Internet Worldwide. Cambridge: Cambridge University Press
- Nätuniversitetet 2005-05-25
<http://www.legalahandboken.netuniversity.se/ordlista/wordlist.html>
- Ohlin, T. (1999) Sprid medborgarmakten! I Erik Amnå (red) *It i demokratins tjänst SOU 1999:12*
- Olsson, A. R. (1999) *Elektronisk demokrati, SOU 1999:12*. Stockholm
- Premfors, R. (2000) *Den starka demokratin*. Stockholm: Atlas
- Ranerup, A. (1999) Elektronisk debatt i kommunal politik. I Erik Amnå (red) *It i demokratins tjänst. SOU 1999:12*
- Ranerup, A. (2000) On-line Forums as an Arena for Political Discussions. I Ishida, T. & Isbister, K. (red.) *Digital Cities. Technologies, Experiences, and Future Perspectives*. Berlin: Springer
- Ranerup, A. (2001) Elektroniska mötesplatser för kommunal debatt. I Grönlund, Å. & Ranerup, A. (red) *Elektronisk förvaltning, elektronisk demokrati*. Lund: Studentlitteratur
- Sismondo, S. (2004) *Introduction to Science and Technology Studies*. Oxford: Blackwell Publishing
- Stalder, Felix (1997) *Actor-Network-Theory and Communication Networks: Toward Convergence*. Nätutgåva http://felix.openflows.org/html/Network_Theory.html
- Sundqvist, G. (2001) *Bredbandspolitik* STS Reserch Reports 2, Göteborg: Avdelningen för humanteknologi och vetenskapsstudier, Göteborgs universitet
- Svenska akademiens ordlista över svenska språket*, Stockholm : Norstedts ordbok, 1998
- Wiberg, M. (2004) Introduction – The Emerging Interaction Society. I Wiberg, M. *The Interaction Society: Theories, Practice and Supportive Technologies*. Hershey, PA, USA: Information Science Publishing

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

World Internet Institute (2004) *Svenskarna och Internet 2003*

Ågren, P-O. (2001) Domesticering genom virtualisering. I Kallin-Westin & Palmquist (red), *Från siffror till surfning. Könsperspektiv på informationsteknik*. Lund: Studentlitteratur

Åström, J (1998) Lokal digital demokrati i Åström J. & Goldkuhl, G. (red) *IT och kommunerna – en översik.*, Ajour 1, Stockholm: Svenska kommunförbundet